

PATVIRTINTA
Lietuvos darbo rinkos mokymo
tarnybos direktoriaus 2008-02-11
d. įsakymu Nr. V(4)-26

KURKIME ATEITĮ DRAUGE!

PROJEKTAS
„PROFESINIO ORIENTAVIMO SISTEMOS SUKŪRIMAS IR
DIEGIMAS“ (NR. ESF-2.4.-065)

PROFESIJOS KONSULTANTŲ KVALIFIKACIJOS
TOBULINIMO POREIKIŲ NUSTATYMO
METODIKA

Turinys

PRATARMĖ	3
1. PROFESINIO KONSULTAVIMO TEORINĖS PRIELAIDOS	4
2. STRATEGINĖS PROFESINIO KONSULTAVIMO KOMPETENCIJOS	8
3. STRATEGINIŲ KOMPETENCIJŲ TYRIMO METODIKA IR METODAI	9
4. STRATEGINIŲ KOMPETENCIJŲ TYRIMO PRIEMONĖS	11
5. STRATEGINIŲ KOMPETENCIJŲ VERTINIMO KRITERIJAI	12
6. EKSPERTINIO PROFESIJOS KONSULTANTŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO POREIKIŲ TYRIMO REZULTATAI	13
7. PROFESIJOS KONSULTANTŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO POREIKIŲ TYRIMO REZULTATAI	18
8. PROFESIJOS KONSULTANTŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO PROGRAMOS METMENYS	25
LITERATŪRA	27
1 Priedas. Profesijos konsultantų kvalifikacijos tobulinimo poreikiai (anketa ekspertams)	28
2 Priedas. Profesijos konsultantų kvalifikacijos tobulinimo poreikių tyrimo anketa (konsultantams)	33

PRATARMĖ

1. Siekiant padėti žmogui efektyviau prisitaikyti prie esamų sąlygų ir nuolatinio išlikimo darbo rinkoje, labai aktualus tampa profesinis konsultavimas, tenkinantis įvairių amžiaus grupių bei socialinių sluoksnių žmonių poreikius. Profesiniam konsultavimui keliami nauji uždaviniai, turintys atitikti naujus rinkos ekonomikos poreikius, nes profesijos pasirinkimas tampa ne vienkartinis, bet nuolatinis procesas gyvenime. Siekiant spėti šiuos uždavinius, svarbu turėti kvalifikuotus profesinio konsultavimo specialistus. Lietuvoje profesinio konsultavimo paslaugas teikiantis personalas dar nėra įgijęs formalios profesinės kvalifikacijos, todėl svarbu jau dirbančiam profesijos konsultavimo personalui sudaryti tinkamas sąlygas įgyti jų darbui reikalingų kompetencijų organizuojant profesijos konsultantų profesinio tobulėjimo programas.

2. Profesinis konsultavimas yra sudėtingas procesas, kurio unikalumą lemia tai, kad nėra dviejų vienodų klientų, taip pat ir konsultacijų nei turinio, nei proceso atžvilgiu. Tačiau visuomet svarbu laikytis kliento gerbimo ir aktyvumo principų akcentuojant, kad kiekvienas asmuo yra individualus ir nepakartojamas, todėl tik pats gali planuoti savo ateitį. Konsultantas neturi nei moralinio, nei profesinio pagrindo konsultuojamajam primesti savo patarimų ar sprendimų. Tiesioginio-vadovaujamojo konsultavimo kryptis, kai konsultantas laikomas autoritetu ir prisiima visą atsakomybę už patarimų padarinius (nes geriausiai išmano kliento poreikių tenkinimo ir konsultacinės paramos teikimo būdus), laisvos ir savarakiškos asmenybės idėjos kontekste yra nepriimtina. Daugiau akcentuotina ir skatinama netiesioginio konsultavimo kryptis, kurios filosofinis ir psichologinis pagrindas paremtas humanistine, patirties, bihevioristine, psichodinamine ir kt. teorijomis, kuriose vyrauja požiūris, kad kiekvienas žmogus gimsta laisvas ir aktyvus. Pagrindinė šio aktyvumo kryptis – saviraiškos siekimas visomis galimomis priemonėmis ir būdais. Tokios konsultacijos esmę sudaro reikalavimas asmens saviraišką pakreipti taip, kad jis geriau suvoktų save, savo elgesio prasmę, sugebėtų ją palyginti su veiklos ir santykių reikalavimais bei galėtų ją kontroliuoti.

3. Šiuo laikmečiu vis labiau akcentuojama laisvai besirenkančio ir atsakingo už savo gyvenimą ir ateitį žmogaus idėja. Ši idėja svarbi ir vykdant profesinį konsultavimą. Filosofiniu profesinio konsultavimo pagrindu ir pagrindiniu profesinio konsultavimo principu laikomas laisvas profesijos pasirinkimas, apsisprendimas dėl tam tikros veiklos ir atsakomybė už priimtą sprendimą.

1. PROFESINIO KONSULTAVIMO TEORINĖS PRIELAIIDOS

4. Konsultantui svarbu remtis viena ar kita teorinių pažiūrų sistema, padedančia geriau suprasti kliento problemas ir nurodančia efektyviausius būdus joms spręsti. Kas yra žmogus? Ar žmogus laisvas rinktis gyvenimo kryptį ir konkrečius sprendimus bet kokiomis aplinkybėmis, ar jo pasirinkimą lemia prigimtis ir praeities įvykiai? Ar žmogus motyvuotas keistis, ir kaip jis gali tai padaryti? Nuo atsakymų į šiuos klausimus priklauso, kaip konsultantas supranta asmenybės struktūrą, elgesį lemiančius veiksnius, problemų priežastis ir pan. Todėl, atliekant profesinį konsultavimą, turėtų vyrauti netiesioginio konsultavimo kryptis, apimanti pažangias konsultavimo teorijas ir strategijas, akcentuojančias žmogaus unikalumą, savarankiškumą, gebėjimą laisvai rinktis ir prisiimti atsakomybę už padarytus sprendimus.

5. Profesinio konsultavimo esmė – kliento ir konsultanto sąveika, grįsta humanistinės-egzistencinės teorijos pagrindu susiformavusia į klientą orientuoto konsultavimo filosofija (ryškiausias atstovas – C. Rogersas). Ši filosofija grindžiama trimis prielaidomis (ar konsultanto nuostatomis):

5.1. kiekvienas asmuo yra besąlygiškai vertingas ir todėl gerbiamas bei vertinamas toks, koks yra;

5.2. kiekvienas asmuo gali atsakyti už savo veiksmus;

5.3. kiekvienas asmuo turi teisę pasirinkti vertybes ir tikslus bei priimti savarankiškus sprendimus (Kočiūnas 1995).

6. Į klientą orientuoto konsultavimo teorija apima ir bazines konsultanto nuostatas apskritai, ir konkretaus kliento atžvilgiu. Konsultantas priima klientą kaip nepakartojamą, unikalų, autonomišką asmenį, turintį teisę laisvai rinktis. Bet kokia įtaiga ar spaudimas pripažįstamas kaip kliuvinys klientui tinkamai spręsti iškilusias problemas. Remiamasi asmens, sugebančio suvokti savo likimą pasikliaujant jausmais ir intuicija, užuot vadovaujantis kitų patarimais, elgsena. Į klientą orientuoti konsultavimo tikslai pabrėžia savivokos svarbą, dėmesį klientui, empatiją ir besąlygišką konsultanto pozityvumą kliento atžvilgiu. Profesinio konsultavimo tikslas – kurti saugią konsultavimo aplinką, skatinančią kliento savivoką, atvirumą patirčiai, didesnę pasitikėjimą savimi, spontaniškumą.

7. Individualios kliento savivokos skatinimas yra ir pagrindinis geštalto konsultavimo strategijos tikslas (Inglar 2003, 2005). Ši strategija remiasi patyrimo teorijomis, kuriose akcentuojamas kliento skatinimas mokytis atrandant. Konsultanto dėmesys sutelktas į stebėjimą, siekiant atskleisti savąją patirtį klientui, tačiau nenurodant, kaip jis turi elgtis norėdamas išspręsti problemą. Sprendimo teisė paliekama klientui.

Konsultanto uždavinys – klientui sudaryti visas sąlygas pačiam atrasti tai, kas jam priimtinausia, kam jis teikia pirmenybę.

8. Patariamasis konsultavimas - kliento motyvavimo, pasitikėjimo savimi skatinimo strategija (Inglar 2003, 2005). Ją taikantis konsultantas stengiasi nustatyti kliento poreikius bei padėti juos suprasti paskatindamas klientą priimti atsakomybę už savo veiklą. Klientas traktuojamas kaip tyrėjas, besimokantis iš bandymų ir klaidų. Tikimasi, jog žmogus patirs savo sprendimų pasekmes ir jas apmąstys. Konsultanto tikslas – ne vadovauti, bet, atsižvelgiant į kliento norus ir poreikius, padėti jam tobulėti. Santykiai tarp konsultanto ir kliento grindžiami bendradarbiavimu. Siekiama sukurti saugią aplinką, skatinančią tarpusavio supratimą ir pasitikėjimą.

9. Daug bendrų bruožų su aptartomis strategijomis turi reflektyvusis konsultavimas (Inglar 2003, 2005). Taikant šią strategiją, klientas raginamas mąstyti ir ieškoti problemos sprendimo alternatyvų, apsvarstyti galimas jų pasekmes. Konsultantas klauso ir užduoda klausimus, padedančius klientui rasti optimalų atsakymą.

10. Asmens savybėmis (bruožais) ir darbo ypatumais (veiksniais) paremtas konsultavimas akcentuoja asmens saviraišką, socialinę atsakomybę priimant sprendimus, asmeninį tobulėjimą. Šis konsultavimas grindžiamas savybių teorija, teigiančia, kad žmones galima suprasti pagal jiems būdingus bruožus. Tai yra stabilios charakteristikos, kuriomis remdamasis žmogus reaguoja į tam tikrą situaciją. Savybės gali būti atskleidžiamos ir lyginamos stebint elgesį.

11. Viena moderniausių pripažįstama psichodinaminė konsultavimo teorija (Kočiūnas 1995, 2005). Ji grindžiama prielaidomis, jog sunkumai klientui kyla dėl vaikystėje patirtų išgyvenimų, todėl jis gali sąmoningai nesuvokti tikrųjų savo veiklos motyvų ar impulsų. Konsultavimo tikslas – tai, kas slypi pasąmonėje, iškelti į sąmonę, nesąmoningą suvokimą paversti sąmoningu. Siekiama padėti klientui prisiminti ankstyvuosius potyrius ir analizuoti praeityje patirtus sunkumus bei senųjų konfliktų pagrindus vystyti naują sintezę.

12. Adlerinė konsultavimo teorija (Kočiūnas 1995) yra panaši į psichodinaminę. Ji akcentuoja pozityvią žmogaus prigimtį ir unikalų gyvenimo stilių, formuojamą dar vaikystėje. Vadovaujamosi nuostata, kad kurdamas savo gyvenimo stilių žmogus kuria savo likimą. Žmogaus elgesį motyvuoja socialinis interesas, tikslų siekimas ir gyvenimo uždavinių sprendimas. Problemų atsiradimą lemia netinkamas gyvenimo stilius. Pagrindiniai adlerinio konsultavimo tikslai – padėti klientui formuoti socialiai vertingus tikslus, keisti klaidingą motyvaciją ir padėti jaustis lygiu su kitais.

13. Bihevioristinį konsultavimą (Kočiūnas 1995, 2005) taikantis konsultantas žmogų suvokia kaip aplinkos produktą ir kaip šios aplinkos kūrėją. Bet koks kliento elgesys laikomas išmoktu. Problemos atsiranda dėl išmokto neadaptyvaus elgesio formų. Įsisavinti teigiamus elgesio modelius galima gaunant pastiprinimą. Konsultanto tikslas – pašalinti neadaptyvų elgesį ir mokyti elgtis priešingai.

14. Į sprendimų priėmimą orientuotas konsultavimas remiasi hipoteze, kad kiekvieno žmogaus gyvenime esama kritinių periodų, kai priimti sprendimai lemia asmeninę karjerą. Kritiški sprendimų priėmimo periodai susiję su atitinkamo išsilavinimo pasirinkimu, įsidarbinimu, darbo pakeitimu ir kt. Galima išskirti septynis sprendimų priėmimo stilius: racionalųjį (logiškas; nešališkas; grindžiamas informacija; ieškoma geriausių sprendimų); grindžiamą jausmais (intuityvus); akyląjį (susirūpinimas; detali informacijos bei tinkamiausio sprendimo paieška); vengiamąjį (situacijos ignoravimas; informacijos nerinkimas); impulsyvųjį (staigus atsakymas; veikla vykdoma remiantis pirminiais pojūčiais); nuolaidųjį (priklausantis nuo kitų patarimų, požiūrių; pasyvus); etinį (pasirinkimas grindžiamas etikos kodu, įsitikinimais, principais; priimami sprendimai atspindi tiek socialinius, tiek asmeninius interesus) (Kočiūnas 2005).

15. Racionalumas yra svarbiausia sprendimo kokybinė charakteristika, todėl profesinio konsultavimo efektyvumas remiasi racionalių profesinių sprendimų. Sudėtingėjantis šiuolaikinis gyvenimas reikalauja vis didesnio racionalumo siekiant sėkmingai veikti. Racionalaus profesinio sprendimo poreikis grindžiamas stabilumo ir garantijų trūkumu nuolat besikeičiančioje darbo rinkoje, nedarbo grėsme, didėjančia rizika aplinkoje ir neapibrėžtumu.

16. Priimant profesinius sprendimus, svarbu juos derinti su tuo, kas įmanoma, tikėtina ir pageidautina. Įmanomas sprendimas orientuotas į saugumą, stabilumą ir patikimumą. Tikėtinas sprendimas nukreipia individą į sunkiau pasiekiamą, tačiau didesnes jo raiškos galimybes teikiančią sprendimą. Pageidautinas sprendimas akcentuoja ne tai, kas galėtų, bet tai, kas, sutelkus visas asmens pastangas, turėtų būti pasiekta. Toks sprendimas orientuotas į asmens potencialo plėtojimą (Kučinskienė 2003).

17. Priimant sprendimus, yra svarbus pasirinkimo alternatyvų egzistavimas. Siekiant racionalaus profesinio sprendimo, būtina gebėti prognozuoti tikėtinus kiekvienos pasirinkimo alternatyvos rezultatus.

18. Sprendimų priėmimo procesas apima tokius žingsnius:

18.1. tikslų, kuriuos asmuo nori pasiekti, iškėlimas;

18.2. galimų pasirinkimo alternatyvų radimas;

18.3. kiekvienos alternatyvos rezultatų numatymas;

18.4. rezultatų vertinimo, pagal jų ir asmens tikslų atitikimą, numatymas.

19. Priimant sprendimus, egzistuoja rizika suklysti. Rizikos laipsnis priklauso nuo turimos informacijos išsamumo ir adekvatumo. Kuo adekvatesne ir išsamesne informacija remiamasi, tuo rizikos laipsnis mažesnis (Herr, Cramer 1997).

20. Priimant profesinius sprendimus, svarbu atsižvelgti į tai, kaip klientas vertina sprendimo alternatyvas ir jų įgyvendinimo galimybes. Asmenys priima informaciją ir ją apdoroja remdamiesi asmenine patirtimi, vertybėmis, įsitikinimais, stereotipais, todėl, siekiant efektyvaus profesinio konsultavimo, būtina surinkti kuo objektyvesnės informacijos, o jos naudojimas turi būti kuo racionalesnis.

21. Racionalaus profesinio sprendimo paiešką komplikuoja įvairūs vidiniai-subjektyvieji (asmens tikslai, motyvacija, vertybės ir pan.) ir išoriniai-objektyvieji (kintantys darbo rinkos poreikiai, technologijų ir pan. pokyčiai) veiksniai. Dėl to, priimant sprendimus, kyla šių problemų:

21.1. padėties neapibrėžtumas, kai aplinka yra nenuspėjama;

21.2. pasekmės neapibrėžtumas, kai sunku nuspėti specifinių aplinkos pokyčių ar įvykių poveikį asmeniui;

21.3. atsako neapibrėžtumas, kai žmogus negali nuspėti tam tikro sprendimo pasekmių (Kučinskienė 2003: 124).

22. Minėtos sprendimų priėmimo problemos lemia ribotą racionalumą. Sprendimai turi būti priimami suvokus informacijos ir asmens, priimančio profesinį sprendimą, sugebėjimų ribotumą.

23. Svarbu akcentuoti, kad šiandieninio konsultavimo praktikoje vis labiau įsitvirtina eklectinis konsultavimas (Kočiūnas 1995), apimantis geriausias įvairių konsultavimo teorijų puses. Šis konsultavimas remiasi kelių teorinių požiūrių sisteminė integracija siekiant atrasti tai, kas vienija šiuos požiūrius.

24. Profesinio konsultavimo praktikoje rekomenduojama remtis įvairiomis konsultavimo teorijomis ir strategijomis, akcentuojančiomis netiesioginio konsultavimo kryptį. Kiekvienas konsultantas, atsižvelgdamas į asmenines ypatybes, pasaulėžiūrą, teorines nuostatas, taip pat teorijos taikymo rezultatus ar tobulėjimo perspektyvas, gali pasirinkti vieną ar kitą jų kaip savo praktikos pagrindą. Visos aptartos profesinio konsultavimo teorijos ir strategijos skiriasi, tačiau jas sieja dėmesys žmogaus gebėjimui pažinti save, galimybė laisvai pasirinkti, jausti atsakomybę už priimtus sprendimus. Asmenybės raida grindžiama unikalumu ir išskirtinumu.

2. STRATEGINĖS PROFESINIO KONSULTAVIMO KOMPETENCIJOS

25. Profesinio konsultavimo specialistų kvalifikacijos tobulinimo poreikiai yra kintantys ir įvairūs. Siekiant juos nustatyti, pirmiausia keliamas uždavinys apibrėžti profesinio konsultavimo strategines kompetencijas.

26. Remiantis R. Laužacku (2006), galima suformuluoti strateginės kompetencijos apibrėžimą. *Strateginė kompetencija* – tai profesiniam prisitaikymui, veiklai ir tobulėjimui profesijos konsultantui būtini dalykiniai gebėjimai, lemiantys jo veiklos kokybę ir naujovių diegimą.

27. R. Laužackas (2006) teigia, kad mokymo turinio kūrimo kontekste kvalifikacijos tobulinimą naudinga sieti su profesiniu prisitaikymu ar profesiniu augimu. Tokiu atveju kvalifikacijos tobulinimo motyvus galima suskirstyti į tris grupes, o kvalifikacijos tobulinimo struktūrą pagrįsti trimis veiksniais:

27.1 strategiškumu (profesiniu prisitaikymu);

27.2. profesiniu augimu;

27.3. individualiais poreikiais.

28. Pagal šiuos veiksnius siekiamos kompetencijos skirstomos į tris tipus:

28.1 strategines (profesinio prisitaikymo) kompetencijas. Jas sudaro dalykiniai darbuotojo (šiuo atveju profesijos konsultanto) gebėjimai, lemiantys jo veiklos kokybę ir naujovių diegimą;

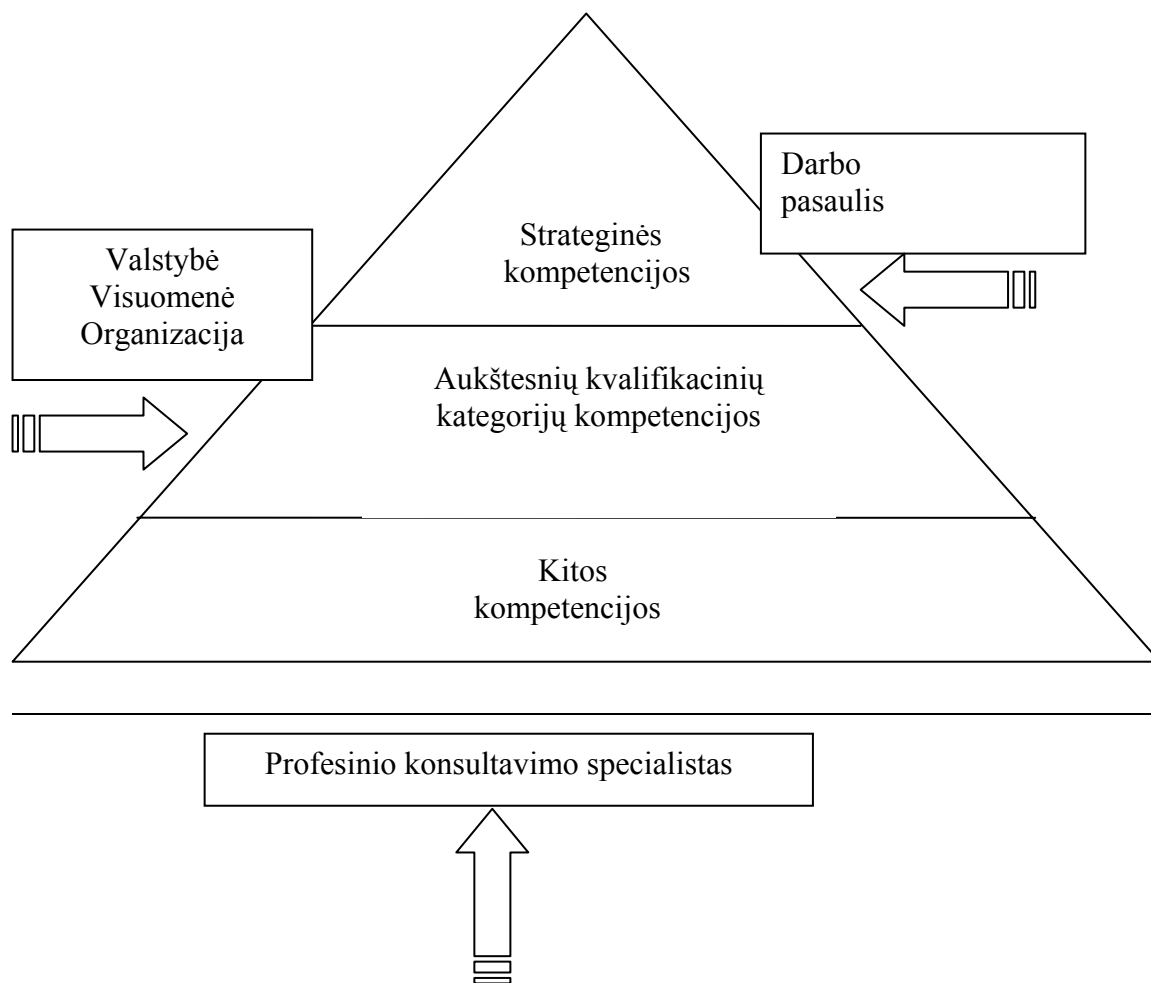
28.2. kompetencijas, susijusias su profesiniu augimu, t. y. aukštesnių kvalifikacinių kategorijų arba pareigų užėmimu;

28.3. individualiąsias kompetencijas, kurių reikalingumą nulemia patys profesinio konsultavimo specialistai.

29. Strateginės kompetencijos yra susijusios su naujomis veiklos sritimis. Tokiu atveju kvalifikacijos tobulinimas reikalingas tam, kad mažėtų prieštaravimas tarp pasikeitusios veiklos reikalavimų ir darbuotojų pasirengimo (Laužackas 2006).

30. Strateginių kompetencijų įgijimą lemia du veiksniai – darbo pasaulis ir mokymo procesas. Palyginus darbo pasaulio reikalavimus su tuo, kas įgyjama besimokant, galima išsiaiškinti, kokių kompetencijų reikia įgyti tobulinant kvalifikaciją (žr. 4 pav.).

4 pav. Profesinio konsultavimo specialisto kvalifikacijos tobulinimo turinio struktūra (Laužackas 2005)

31. Strateginių kompetencijų tobulinimo turinys turi atitikti strategines mokslo ir praktikos inovacijas, lemsiančias profesinio konsultavimo turinį, formas bei konsultavimo strategijų kaitą netolimoje ateityje ir užtikrinančias nuolatinę profesinio konsultavimo teikiamų paslaugų plėtrą. Strateginių kompetencijų tobulinimo turinys susijęs su profesinio konsultavimo specialistų žiniomis ir gebėjimais, pripažintais ypač aktualiais ir lemiančiais pokyčius profesinio informavimo ir konsultavimo sistemoje. Strateginių kompetencijų įgijimas priklauso nuolatinio profesijos konsultantų profesinio prisitaikymo kvalifikacijos tobulinimo sričiai.

3. STRATEGINIŲ KOMPETENCIJŲ TYRIMO METODIKA IR METODAI

32. Tyrimas – tai esamos situacijos įvertinimas, problemų nustatymas ir naujų žinių kūrimas. Strateginėms kompetencijoms tirti keliami reikalavimai: objektyvumas, tikslumas ir validumas. Strateginių kompetencijų tyrimo rezultatai materializuojami aprašant realybę,

prognozuojant procesų plėtrą ir nustatant problemų priežastis bei pasekmes. Dėl to naudojami žodiniai tekstai, lentelės, paveikslai ir kiti rezultatų pateikimo būdai. Gauti apibendrinimai ir išvados patikrinami praktiškai: stebėjimo, eksperimento ar kitais metodais. Svarbus strateginių kompetencijų tyrimo etapas yra tyrimo metodų parinkimas. Jie naudojami kaip instrumentas renkant faktinę medžiagą.

33. Strateginių kompetencijų tyrimo metodai skirstomi į tris grupes:

33.1. teoriniai tyrimo metodai (konkretinimas ir kt.);

33.2. empiriniai tyrimo metodai (stebėjimas, lyginimas ir kt.);

33.3. metodai, naudojami atliekant ir empirinius, ir teorinius tyrimus (abstrahavimas, analizė, sintezė ir kt.).

34. Stebėjimas – tai vienas empirinio strateginių kompetencijų tyrimo metodų. Tai – aktyvus pažintinis procesas, turintis duoti rezultatų, nepriklausančių nuo subjekto valios, jausmų ir norų.

35. Stebėjimas gali tapti vaisingu pažinimo metodu tik tuo atveju, jei tenkina šiuos svarbiausius reikalavimus:

35.1. planingumą;

35.2. tikslo siekimą;

35.3. aktyvumą;

35.4. sistemingumą.

36. Stebėjimas turi informuoti apie objektyvias, realiai egzistuojančias strateginių kompetencijų savybes.

37. Palyginimas leidžia nustatyti, kokių lygmeniu turimos kompetencijos atitinka teoriškai nustatytą standartą. Tinkamai panaudotas palyginimas turi atitikti du pagrindinius reikalavimus:

37.1. turi būti lyginamos tik tokios strateginės kompetencijos, tarp kurių yra tam tikras objektyvus bendrumas;

37.2. objektams pažinti jų lyginimas turi būti atliekamas pagal pagrindinius strateginių kompetencijų požymius.

38. Toliau pristatomi metodai, naudojami atliekant ir empirinius, ir teorinius strateginių kompetencijų tyrimus.

39. Atliekant strateginių kompetencijų tyrimus, taip pat gali būti naudojami ir kiti metodai: anketinė apklausa, kiekybinis tyrimas, kokybinis diagnostinis tyrimas, fenomenologinė analizė.

4. STRATEGINIŲ KOMPETENCIJŲ TYRIMO PRIEMONĖS

40. Profesinio konsultavimo strateginės kompetencijos priklauso politikos sričiai, todėl jų nustatymas ir vertinimas yra Lietuvos profesinio orientavimo tarybos išimtinė teisė. *Lietuvos profesinio orientavimo taryba* – tai aukščiausia kolegiali Švietimo ir mokslo bei Socialinės apsaugos ir darbo ministerijų patariamoji institucija, vienijanti profesinio orientavimo praktikus, įvairias švietimo įstaigas, socialinius partnerius, darbo rinkos institucijas, visuomenines jaunimo ir suaugusiųjų organizacijas.

41. Strateginių kompetencijų ir tikslinių grupių poreikiui nustatyti sukuriama profesinio konsultavimo strateginių kompetencijų tobulinimo poreikių ekspertų grupė, sudarytos iš:

41.1. atitinkamų mokslo sričių ir krypčių mokslininkų;

41.2. kvalifikacijų, profesinio konsultavimo specialistų rengimo įstaigų atstovų;

41.3. atitinkamų sričių ir krypčių įmonių ir organizacijų specialistų;

41.4. atitinkamų sričių ir krypčių profesinio mokymo įstaigų pedagogų;

41.5. profesinio konsultavimo paslaugų teikimo įstaigų atstovų.

42. Profesinio konsultavimo strateginių kompetencijų tobulinimo poreikių ekspertų grupės funkcijos:

42.1. įvertinti svarbiausius kvalifikacinius pokyčius kiekvienoje profesinėje grupėje arba profesiniame pogrupyje;

42.2. nustatyti svarbiausias profesinio konsultavimo specialistų strategines kompetencijas ir tikslines grupes bei kompetencijoms įgyti reikalingo kvalifikacijos tobulinimo turinio bruožus;

42.3. tirti profesinio konsultavimo specialistų dalykinės kvalifikacijos atitikimą nustatytoms ir prognozuojamoms strateginėms kompetencijoms.

43. Profesinio konsultavimo strateginių kompetencijų tobulinimo poreikių ekspertų grupė ne tik nustato ir vertina strategines kompetencijas, bet ir vykdo aukštesnės kvalifikacinės kategorijos pasiekti reikalingų kompetencijų įgijimo planavimą, organizavimą, pripažinimą bei vertinimą. Pavyzdžiui, pedagoginių-vadybinių strateginių kompetencijų ekspertų grupė apibrėžia kompetencijas, kurių įgijimas lemtų profesinio mokymo kokybės pagerinimą pedagoginėje, psichologinėje, vadybinėje, tyrimo ir kitose srityse.

44. Profesinio konsultavimo strateginių kompetencijų tobulinimo poreikių ekspertų grupių išvados svarstomos Lietuvos profesinio orientavimo taryboje, kurioje tikslinama jų

tematika, tikslinės grupės bei tvirtinami svarbiausi konkrečios tematikos turinio parametrai, taip pat finansiniai planai.

5. STRATEGINIŲ KOMPETENCIJŲ VERTINIMO KRITERIJAI

45. N.L.Gage, D.C.Berliner (1994) apibrėžia, kad „vertinimas – tai informacijos rinkimas, interpretavimas ir apibendrinimas tam, kad galima būtų nuspręsti.“ (Gage, Berliner 1994: 456)

46. R. Laužackas ir kt. (2005) apibūdina vertinimo kriterijus: „Vertinimo kriterijai yra kildinami iš kompetencijų (tikrinant funkcinių kompetencijų pasiekimą) arba mokymo tikslų (tikrinant kognityvinių kompetencijų pasiekimą). Dažnai vertinimo kriterijų yra tiek, kiek ir funkcinių kompetencijų bei mokymo tikslų. Tačiau neretai galima sujungti giminingus mokymo tikslus ir formuluoti vieną vertinimo kriterijų keliems mokymo tikslams. Vertinimo kriterijus apibūdina besimokančio asmens elgsenos lygmenį (žinojimo, supratimo, tam tikros užduoties atlikimo ir pan.), kurį kaip elgsenos minimumą numato kvalifikacijų ar profesinio rengimo standartai bei mokymo programos.“ (Laužackas ir kt,2005: 24–25)

47. Profesinio konsultavimo specialisto strateginių kompetencijų vertinimo kriterijų pavyzdžiai: apibūdintos ir paaiškintos IKT naudojimo galimybės vykdant profesinį konsultavimą, pademonstruoti multikultūrinio komunikavimo su klientu įgūdžiai ir pan.

48. Vertinimo kriterijų formulavimas siekiant patikrinti besimokančiųjų mokymo / studijų turinio įsisavinimo lygmenį taip pat yra naudingas ir besimokančiajam, kad žinotų, kokių lygiu reikia įsisavinti žinių ir gebėjimų.

49. R. Laužackas, E. Stasiūnaitienė, M. Teresevičienė (2005) akcentuoja, kad „kriterijai priklauso nuo vertinimo tikslo, vertinamojo asmenybės, vertinimo srities ir metodo. Todėl objektyviam vertinimui būtina turėti kriterijų sąrašą. Tikslūs kriterijai padidina tikimybę, kad skirtingi vertintojai gaus tą patį rezultatą.“ (Laužackas ir kt. 2005: 68)

50. Šis autorių kolektyvas pateikia „vertinimo taisykles, kurios padėtų siekti efektyvesnio vertinimo. Gero vertinimo taisyklės yra šios:

50.1. nuspręsti pagrindinį kriterijų;

50.2. sudaryti kriterijų ar tikrinimo sąrašą, paprastą naudoti;

50.3. suteikti galimybę vertinamajam sureaguoti;

50.4. pateikti kriterijų prieš pradėdant vertinti.“ (Laužackas ir kt. 2005: 68).

6. EKSPERTINIO PROFESIJOS KONSULTANTŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO POREIKIŲ TYRIMO REZULTATAI

51. Tyrimo **tikslas** – nustatyti profesijos konsultantų kvalifikacijos tobulinimo poreikius.

52. **Tyrimo metodologija.** Konsultanto veiklos turinį charakterizuoja tam tikros veiklos funkcijos, kurioms realizuoti reikalinga atitinkama kompetencija. Kompetencijų visuma garantuoja didesnę ar mažesnę profesijos konsultanto veiklos kokybę. Profesijos konsultanto kvalifikacijos tobulinimo poreikių tyrimo metodologija grindžiama profesijos konsultanto kvalifikacijos modeliu – Profesijos konsultanto profesijos standartu ir Profesijos konsultanto rengimo standartu, apibrėžiančiu pagrindinius Profesijos konsultantų studijų programos parametrus: studijų rezultatus (siekiamas kompetencijas), tikslus, turinį ir pasiekimo vertinimo kriterijus. Siekiant nustatyti profesijos konsultanto profesinio tobulėjimo poreikius, svarbu išsiaiškinti, kokių iš Profesijos konsultanto profesijos ir Profesijos konsultanto rengimo standartuose nurodytų kompetencijų profesijos konsultantui trūksta siekiant užtikrinti jo veiklos kokybę.

53. Profesijos konsultantų kvalifikacijos kėlimo poreikiams nustatyti 2007 m. gegužės–birželio mėn. buvo atlikti du tyrimai. Pirmojo tyrimo metu apklausti profesinio konsultavimo ekspertai, antrojo –konsultantai-praktikai, teikiantys profesinio konsultavimo paslaugas. Tyrimo duomenys rinkti taikant anketinės apklausos metodą. Ekspertinio ir profesijos konsultantų kvalifikacijos tobulinimo poreikių tyrimų rezultatų analizei taikytas lyginamasis metodas. Ekspertai ir konsultantai, atsakydami į klausimus, rėmėsi savo darbo patirtimi, pastebėjimais ir apibendrinimais, tad buvo naudoti stebėjimo metodo elementai. Anoniminė anketinė apklausa buvo atlikta naudojant du skirtingus klausimynus. Apibendrinant tyrimo rezultatus, buvo naudoti kiekybinio ir kokybinio diagnostinio tyrimų metodiniai elementai.

54. Profesinio konsultavimo ekspertams skirtą klausimyną (žr.1 priedą) sudaro 16 klausimų. Pirmuosiuose dviejuose klausimuose respondentai prašomi pateikti objektyvių duomenų apie save, t. y., kaip jie susiję su profesiniu konsultavimu ir kiek laiko domisi profesinio konsultavimo bei profesijos konsultantų rengimo problemomis. Ekspertinio tyrimo dalyvių atranka grįsta tikslinės ir teorinės tiriamųjų atrankos metodo nuostatomis. Šio metodo esmė ta, kad tyrėjas tiriamiesiems atrinkti gali panaudoti turimas žinias apie jų

populiaciją (Kardelis 1997). Tyrime profesinio konsultavimo ekspertais laikyti asmenys, priklausantys bent vienai iš išvardytų grupių:

54.1. rengia profesijos konsultantus;

54.2. dalyvauja profesinių konsultantų kvalifikacijos tobulinimo programų kūrimo ir veda mokymus.

54.3. atlieka mokslinius profesinio konsultavimo tyrimus;

54.4. politiniame lygmenyje inicijuoja profesinio konsultavimo problemų sprendimą;

54.5. yra profesijos konsultantų darbdavys (pvz., karjeros centro vadovas ar pan.).

55. Tyrime dalyvavo 20 ekspertų. Anketos respondentams buvo išplatintos elektroniniu paštu arba apklausiant tiesiogiai. Dešimt ekspertų turi 6–10 metų patirties profesinio konsultavimo srityje, septyni – 11–15 m. ir trys – daugiau nei 15 metų patirties. 40 % apklaustųjų dirba karjeros centruose ir darbo biržose. Dalis jų užima vadovaujančias pareigas, kiti turi didelės patirties profesinio konsultavimo srityje, domisi profesinio konsultavimo problemomis ir yra apsigynę mokslinius laipsnius. 55 % ekspertų dirba universitetuose, o 1 ekspertas šiuo metu dirba kitoje šalyje ir yra atsakingas už profesinio konsultavimo sistemos toje šalyje kūrimą.

56. Ekspertinio tyrimo metu siekta nustatyti profesijos konsultantų profesinio tobulėjimo prioritetus ir išsiaiškinti profesinio konsultavimo ekspertų nuomonę apie:

56.1. profesijos konsultantams privalomą išsilavinimą (3–6 klausimai);

56.2. profesijos konsultantų turimų gebėjimų lygį (7–14 klausimai);

56.3. žinių, kurių labiausiai trūksta profesijos konsultantams, prioritetines sritis (15 klausimas);

56.4. kitus respondentams svarbius klausimus, susijusius su profesijos konsultantų rengimo bei profesinio tobulėjimo problemomis (16 klausimas).

57. Tyrime daugiausia naudoti laipsniuojamojo tipo klausimai, skirti nustatyti respondentų nuomonę apie profesijos konsultantų turimų kompetencijų lygį bei surūšiuoti profesijos konsultantų trūkstamų žinių sritis pagal prioritetus. Šių klausimų turinys, kaip jau buvo minėta, paremtas Profesijos konsultanto profesijos bei Profesijos konsultanto rengimo standartuose išskirtomis kompetencijomis.

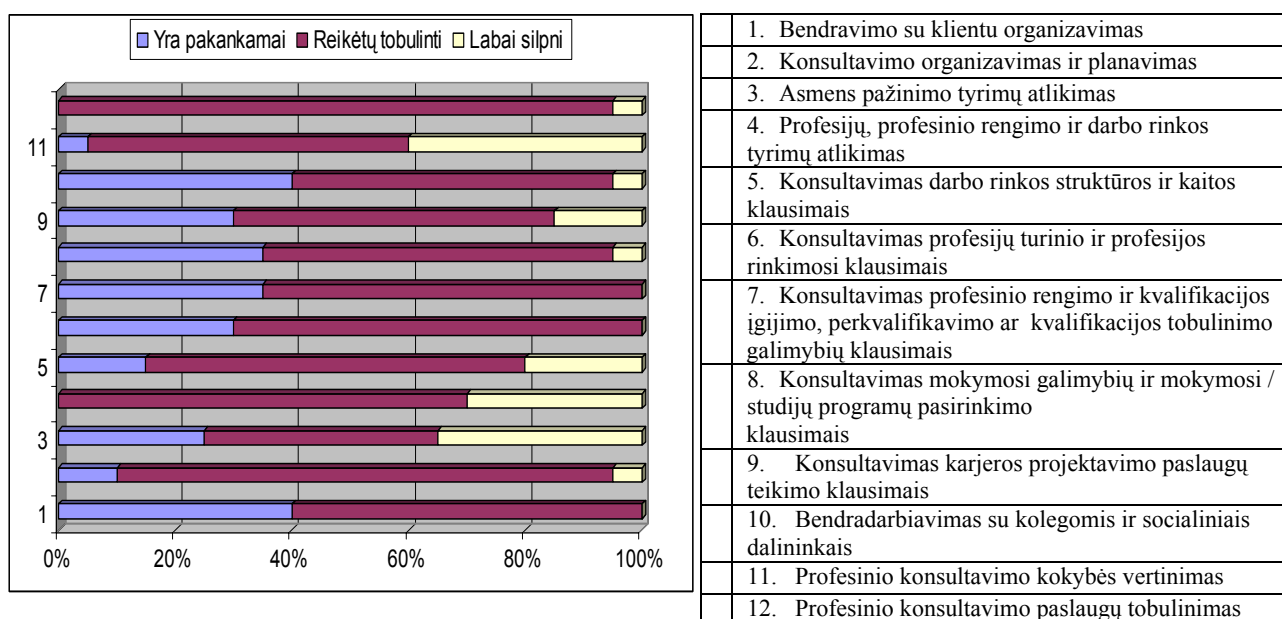
58. Toliau pateikiama *ekspertinio tyrimo rezultatų analizė*.

59. Ekspertų nuomonė apie tai, kokį išsilavinimą privalo turėti profesijos konsultantas, labai aiški – profesijos konsultantais dirbantys asmenys privalo turėti aukštąjį universitetinį išsilavinimą. Trečdalis ekspertų teigimu, profesijos konsultantui pakanka

bakalauro diplomo, likę du trečdaliai ekspertų nurodė, kad profesijos konsultantui būtinas magistro laipsnis. Būsimieji profesijos konsultantai turėtų būti baigę edukologijos (taip mano daugiau nei pusė ekspertų) ar psichologijos (trečdalis ekspertų) mokslų krypties bakalauro studijas. Keli ekspertai nurodė, kad į magistro studijas gali pretenduoti tik asmenys, turintys sociologijos (9,38 % ekspertų taip mano), vadybos ar administravimo (6,25 % ekspertų) krypties diplomus. Dauguma ekspertų mano, kad psichologijos (51,85 % ekspertų) ir edukologijos (37,04 % ekspertų) mokslų kryptys yra palankiausios studijuoti profesijos konsultanto specialybę.

60. 85 % ekspertų mano, kad šiandien Lietuvoje profesijos konsultantais dirbantys asmenys neturi šiam darbui tinkamo pasirengimo. Jų nuomone, profesijos konsultantais dirba labai įvairų bazinį išsilavinimą, kvalifikaciją ir darbo patirtį turintys bei persikvalifikavę, baigę įvairius kursus ar išklaušę seminarus nenuosekliose studijose ir įgiję formaliai nepripažintas profesijos konsultanto kompetencijas žmonės. Profesinio konsultavimo paslaugas teikiantiems specialistams nėra užtikrintas nuoseklus ir sistemingas profesinis tobulėjimas.

61. Kalbant apie profesijos konsultantų gebėjimų lygį atlikti įvairias užduotis, ekspertai mano, kad daugumą gebėjimų, reikalingų sėkmingai profesijos konsultanto veiklai užtikrinti, reikia tobulinti (žr. 1 pav.). Prasčiausi profesijos konsultantų gebėjimai yra profesinio konsultavimo kokybės vertinimo, profesinio konsultavimo paslaugų tobulinimo, asmens pažinimo tyrimų, profesijų, profesinio rengimo ir darbo rinkos tyrimų, konsultavimo darbo rinkos struktūros ir kaitos klausimais bei konsultavimo karjeros projektavimo paslaugų teikimo klausimais srityse.

1 pav. Ekspertų nuomonė apie profesijos konsultantų turimus gebėjimus

62. Detalizuojant profesijos konsultantų gebėjimus minėtose veiklos srityse, profesijos konsultantams, remiantis ekspertų vertinimais, labiausiai trūksta ir reikia tobulinti šiuos gebėjimus:

62.1. planuoti ir atlikti profesinės karjeros tyrimus (taip mano 90 % ekspertų);

62.2. parinkti ir taikyti tyrimo metodus (90 % ekspertų);

62.3. apdoroti tyrimo duomenis (70 % ekspertų);

62.4. atlikti profesijų, kvalifikacijų, profesinio rengimo ir darbo rinkos tyrimus (95 % ekspertų);

62.5. konsultuoti apie darbo rinkos kaitos perspektyvas (95 % ekspertų);

62.6. konsultuoti apie darbo ir karjeros galimybes įgijus kvalifikaciją (85 % ekspertų);

62.7. sudaryti profesinio tobulėjimo planą (85 % ekspertų);

62.8. išmanyti įstatymus ir Darbo kodeksą (85 % ekspertų);

62.9. planuoti laiką (75 % ekspertų);

62.10. spręsti problemas (70 % ekspertų);

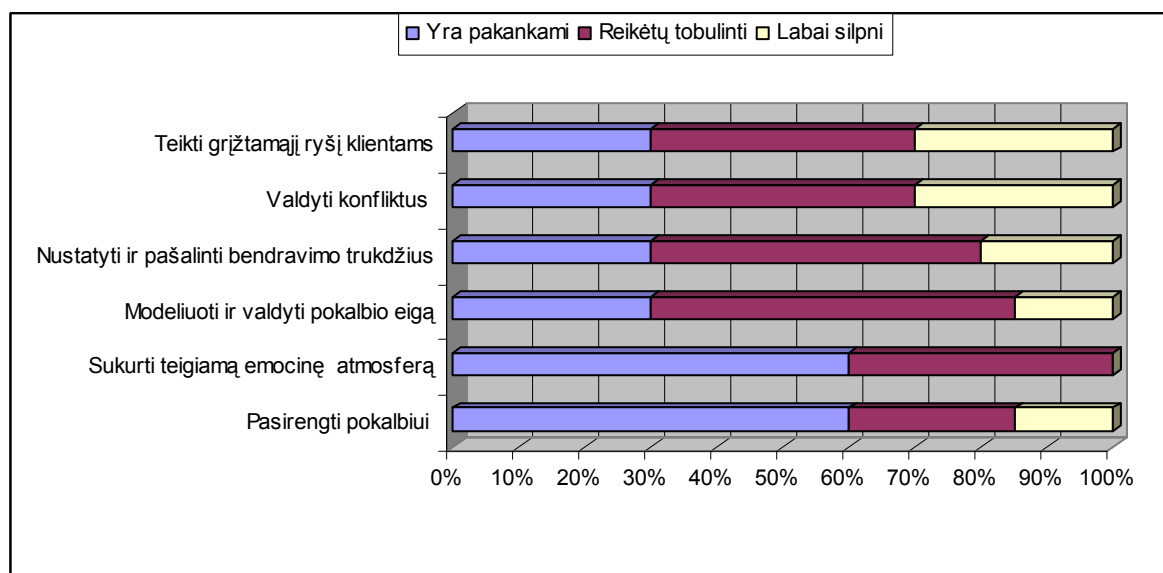
62.11. reflektuoti ir vertinti asmeninę patirtį (75 % ekspertų);

62.12. dalyvauti projektuose, bendradarbiauti tinkluose (75 % ekspertų).

63. Ekspertų nuomone, labiausiai profesijos konsultantams trūksta profesinio konsultavimo kokybės vertinimo gebėjimų .

64. Profesijos konsultantams bendraujant su klientais, ekspertų nuomone, labiausiai trūksta gebėjimo modeliuoti ir valdyti pokalbio eigą, nustatyti ir pašalinti bendravimo trukdžius, valdyti konfliktus bei teikti klientams grįžtamąjį ryšį (žr. 2 pav.). Daugiau nei pusė (60 %) ekspertų mano, kad profesijos konsultantai geba pasirengti pokalbiui bei sukurti teigiamą emocinę konsultavimo atmosferą.

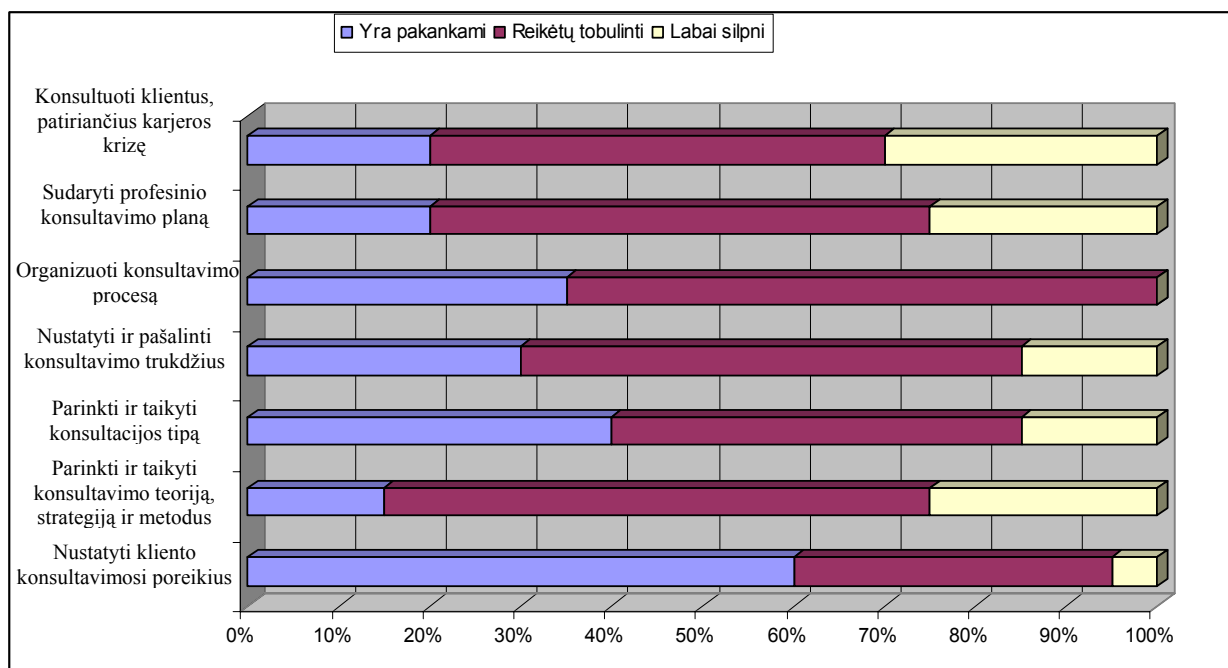

2 pav. Ekspertų nuomonė apie profesijos konsultantų gebėjimus bendrauti su klientais

65. Dauguma ekspertų (60 %) mano, kad vykdant profesinio konsultavimo planavimo ir organizavimo veiklas, pakankamai gebėjimų profesijos konsultantai turi tik nustatydami kliento konsultavimosi poreikius (žr. 3 pav.). Visi kiti šios srities gebėjimai yra silpni ir juos reikėtų tobulinti. Labiausiai, ekspertų nuomone, profesijos konsultantams trūksta gebėjimų parinkti ir taikyti konsultavimo teoriją, strategiją ir metodus, sudaryti profesinio konsultavimo planą bei konsultuoti klientus, patiriančius karjeros krizę.

66. Bendradarbiaujant su kolegomis ir socialiniais partneriais, profesijos konsultantams, ekspertų nuomone, labiausiai trūksta bendradarbiavimo etikos (taip mano 90 % ekspertų) ir komandinio darbo gebėjimų (80 % ekspertų).

67. Profesinio konsultavimo ekspertų nuomone, siekiant gerinti profesijos konsultantų gebėjimus, pirmiausia reikėtų suteikti jiems žinių apie karjerą, profesinį pašaukimą, profesinius ketinimus, profesijos rinkimosi sambrandą, profesinio konsultavimo teorijas, principus ir strategijas, asmenį ir jį apibūdinančias charakteristikas, asmenybės pažinimo tyrimus. Antra pagal svarbą žinių sritis, kurias reikėtų įtraukti į profesijos konsultanto profesinio tobulėjimo programas, ekspertų nuomone, yra žinios apie bendravimą ir konfliktų valdymą, asmens informavimo ir konsultavimo poreikių identifikavimą. Trečiojoje pagal svarbą vietoje profesijos konsultantams reikėtų gilinti žinias apie karjeros projektavimo ir konsultavimo sistemas, jų tikslus, struktūrą bei funkcijas.

3 pav. Ekspertų nuomonė apie profesijos konsultantų gebėjimus vykdant profesinio konsultavimo planavimą ir organizavimą

68. Profesijos konsultantams taip pat reikia suteikti žinių apie konsultavimo planavimą ir organizavimą, profesinio konsultavimo tyrimų parametrus, metodus, duomenų apdorojimą ir analizę, profesijų, kvalifikacijų, profesinio rengimo ir darbo rinkos tyrimus, profesijos turinį, ekonominius ir socialinius profesijos ypatumus, poreikius ir perspektyvas, profesinio konsultavimo paslaugų tobulinimo priemones. Tobulinant profesijos konsultantų gebėjimus, kaip mažiausiai prioritetinės, išryškėjo šios žinių sritys: profesinio konsultavimo tyrimų rezultatų panaudojimo galimybės, profesinio konsultavimo teisinė bazė, profesinio konsultavimo įstaigų tinklas ir jų teikiamos paslaugos bei bendradarbiavimo teorijos ir etika, bendravimo ir bendradarbiavimo problemos bei jų sprendimas.

7. PROFESIJOS KONSULTANTŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO POREIKIŲ TYRIMO REZULTATAI

69. Profesijos konsultantams skirtos klausimų anketos ir jų blokų sudarymo metodika yra grįstos Profesijos konsultanto profesijos bei Profesijos konsultanto rengimo standartuose išskirtomis kompetencijomis bei joms pasiekti numatytu studijų turiniu ir vertinimo kriterijais. Profesijos konsultantų klausimynas sudarytas iš dviejų dalių (žr. 2 priedą). Pirmojoje dalyje pateikti demografiniai klausimai, kuriais siekiama išsiaiškinti respondentų amžių, darbo stažą, išsilavinimą, tikslines grupes. Taip pat pirmojoje

klausimyno dalyje tiriamą respondentų nuomonę apie žinias ir gebėjimus, svarbius ir reikalingus, norint gerai atlikti savo funkcijas, bei prašoma respondentų įvertinti, kokių jų nuomone, žinių ir gebėjimų jiems trūksta siekiant kokybiškos profesinio konsultavimo veiklos.

70. Antrąją klausimyno dalį sudaro klausimai, skirti profesijos konsultantų turimoms kompetencijoms ir žinioms identifikuoti, t. y. atsakymai į pateiktus klausimus leidžia įvertinti, ar respondentai tikrai turi tiriamą kompetenciją. Šioje dalyje klausimai suskirstyti į septynis blokus. Kiekviename bloke pateikti klausimai skirti tam tikrai Profesijos konsultanto rengimo standarte išskirtai profesinei kompetencijai įvertinti (žr. 1 lentelę). Pvz., 6–12 klausimai skirti Profesijos konsultanto rengimo standarte išskirtai kompetencijai *B1 Gebėjimas bendrauti* vertinti.

1 lentelė *Profesijos konsultantams skirto klausimyno antrosios dalies struktūra*

Kompetencija	Klausimų numeriai
B1. Gebėjimas bendrauti	6–12
B2. Gebėjimas planuoti ir organizuoti profesinį konsultavimą	13–20
B3. Gebėjimas vykdyti profesinio konsultavimo tyrimus	21–26
B4. Gebėjimas atlikti asmens pažinimo tyrimus	27–44
B5. Profesijų, profesinio rengimo ir darbo rinkos tyrimų gebėjimai	45–50
B7.1. Išmokti taikyti profesinio konsultavimo metodikas	51–54
A1. Gebėjimas darbe taikyti Profesijos konsultanto etikos kodekso nuostatas	55–56

71. Antrąją klausimyno dalį sudaro įvairaus tipo klausimai. Dauguma jų yra uždari, reikalaujantys pažymėti, respondentų nuomone, teisingus atsakymus ar priskirti teiginiams tam tikras reikšmes. Kai kurie klausimai yra pusiau atviri, kuriuose, pasirinkus atsakymą *taip*, prašoma išvardyti tam tikras reikšmes. Respondentui neišvardijus ar išvardijus tik kelias reikšmes, daroma išvada, kad jam trūksta šios srities žinių ir jas reikėtų gilinti.

72. Iš viso buvo apklausti 152 profesijos konsultantai. Profesijos konsultantais dirbančių asmenų amžiaus vidurkis – 42,1 m. (žr. 2 lentelę), vidutinis darbo stažas – 7,42 m. (žr. 3 lentelę). 81 % apklaustųjų dirba konsultantais darbo biržose, 4% – darbo rinkos mokymo tarnybose, 15 % – švietimo sektoriuje (bendrojo lavinimo mokyklose ar karjeros centruose).

2 lentelė

<i>Profesijos konsultantų pasiskirstymas pagal amžių</i>							Iš viso
20–25	26–30	31–35	36–40	41–45	46–50	>51	
2	12	10	34	46	24	24	152

3 lentelė

Profesijos konsultantų pasiskirstymas pagal darbo stažą

1–6 mėn.	7–12 mėn.	1–5 m.	6–10 m.	11–15 m.	>15	Iš viso
16	12	40	38	38	8	152

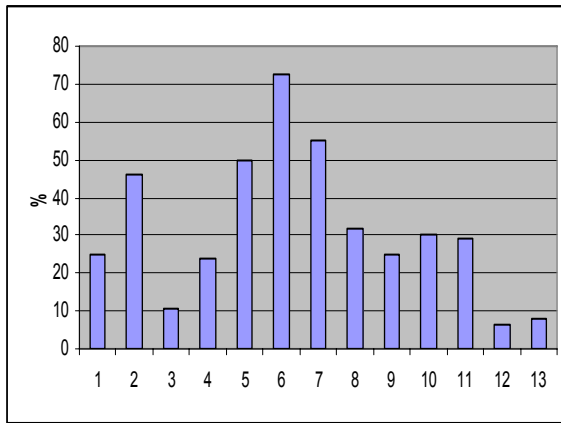
73. 45,95 % apklaustų profesijos konsultantų yra įgiję I pakopos aukštąjį išsilavinimą (bakalauro diplomą), 54,05 % – II pakopos aukštąjį išsilavinimą (magistro diplomą). Daugiausia profesijos konsultantais dirbančių žmonių yra baigę socialinių mokslų srities ekonomikos bei technologinių mokslų srities mechanikos studijas (žr. 4 lentelę).

4 lentelė

Profesijos konsultantų pasiskirstymas pagal išsilavinimą

Socialinių mokslų sritis	42,31 % (ekonomika – 33,33 %, edukologija – 21,21 %, vadyba ir administravimas – 18,18 %, sociologija – 12,12 %, psichologija – 9,09 %, kt. – 6,06 %)
Technologinių mokslų sritis	35,90 % (mechanika – 32,14 %, statyba – 21,43 %, kt. – 46,43 %)
Humanitarinių mokslų sritis	10,26 % (filologija – 62,5 %, kt. – 37,5 %)
Fizinių mokslų sritis	7,69 % (fizika – 50 %, matematika – 33,33 %, geografija – 16,67 %)
Biomedicinos mokslų sritis	3,85 %

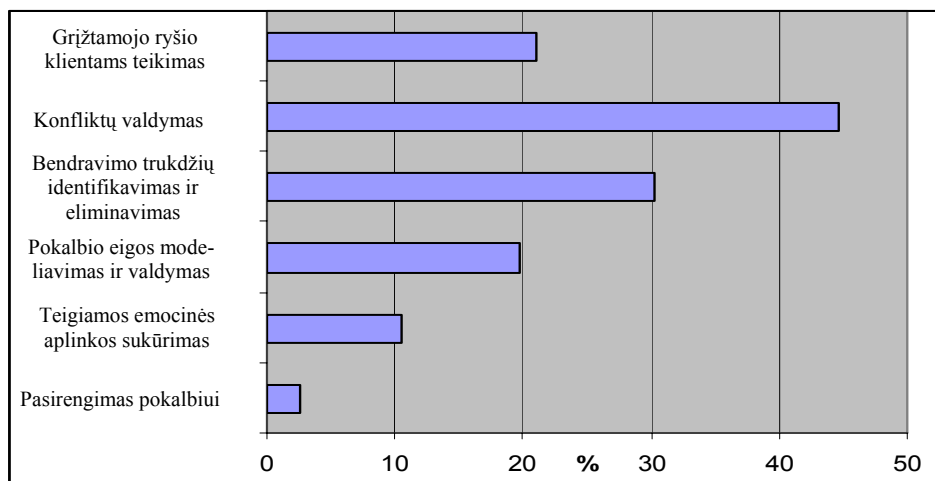
74. Daugiausia apklausoje dalyvavusių profesijos konsultantų dirba su ilgalaikiais bedarbiais, suaugusiaisiais – bedarbiais ir jaunimu – bedarbiais bei jaunimu ir suaugusiaisiais, neturinčiais profesinio pasirengimo (žr. 5 pav.).

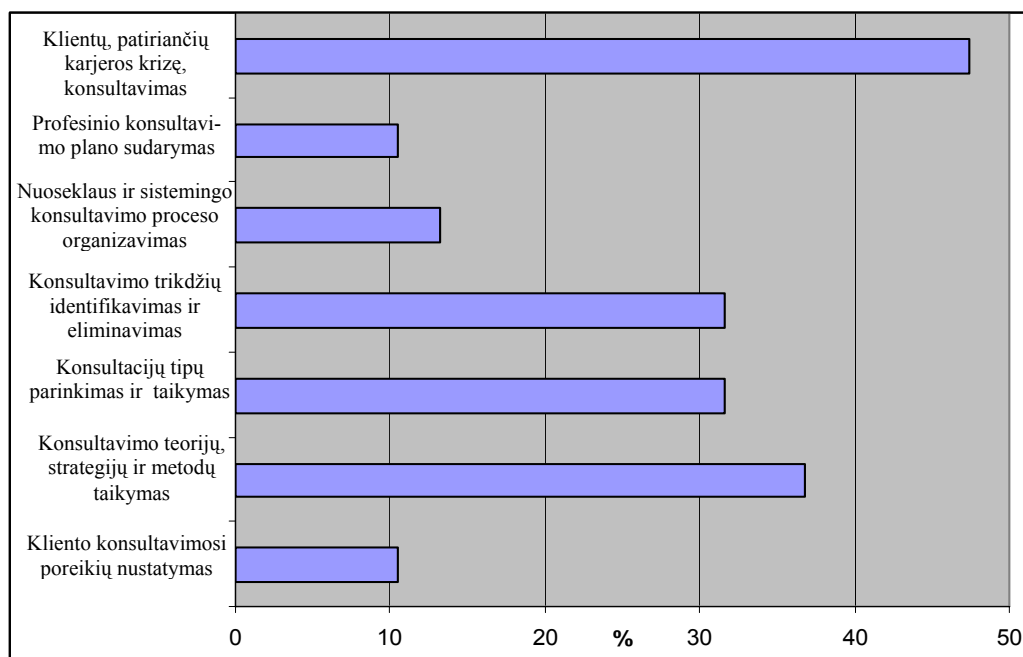
1. Mokiniai, nepasirinkę profesijos
2. Jaunimas ir suaugusieji, neturintys profesinio pasirengimo
3. Besimokantieji profesinio rengimo institucijose
4. Dirbantys asmenys
5. Jaunimas – bedarbiai
6. Suaugusieji – bedarbiai
7. Ilgalaikiai bedarbiai
8. Persikvalifikuojantys ar tobulinantys kvalifikaciją asmenys
9. Darbdaviai
10. Neįgalieji
11. Kaliniai
12. Imigrantai
13. Kitos tikslinės grupės

5 pav. Profesijos konsultantų pasiskirstymas pagal darbą su tikslinėmis grupėmis

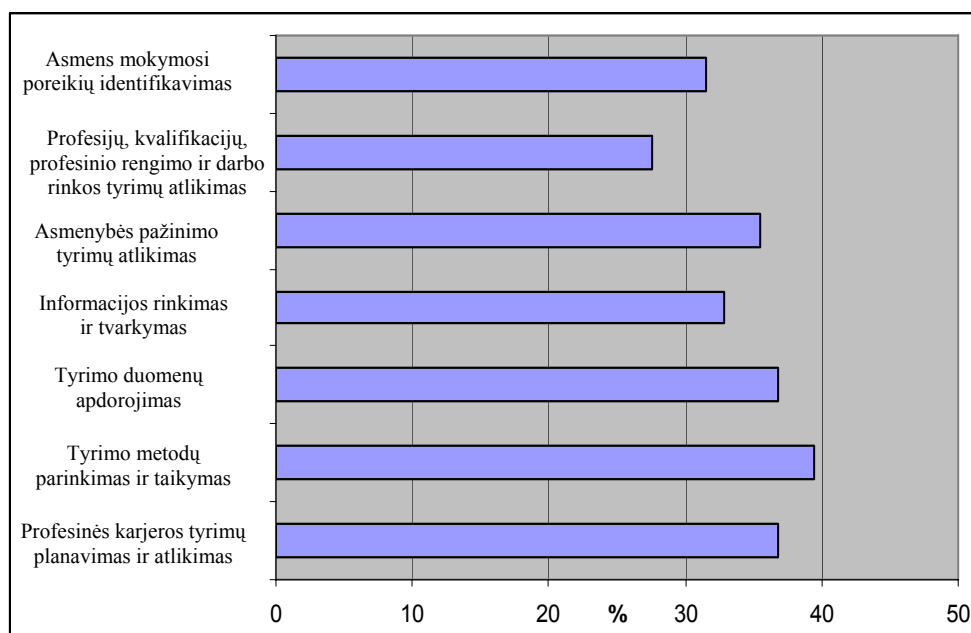
75. Vertindami turimus gebėjimus, profesijos konsultantai nurodė, kad bendraujant su klientais jiems labiausiai trūksta konfliktų valdymo ir bendravimo trukdžių identifikavimo bei eliminavimo gebėjimų (žr. 6 pav.), vykdant profesinio konsultavimo ir organizavimo veiklas – klientų, patiriančių karjeros krizę, konsultavimo, konsultacijų tipų parinkimo ir taikymo, konsultavimo teorijų bei strategijų ir metodų taikymo gebėjimų (žr. 7 pav.). Daugiau nei 27 % konsultantų mano, kad jiems trūksta profesinės karjeros tyrimų gebėjimų (žr. 8 pav.).

6 pav. Profesijos konsultantų nuomonė apie jiems trūkstamus gebėjimus bendraujant su klientais

7 pav. Profesijos konsultantų nuomonė apie jiems trūkstamus gebėjimus vykdant profesinio konsultavimo planavimą ir organizavimą

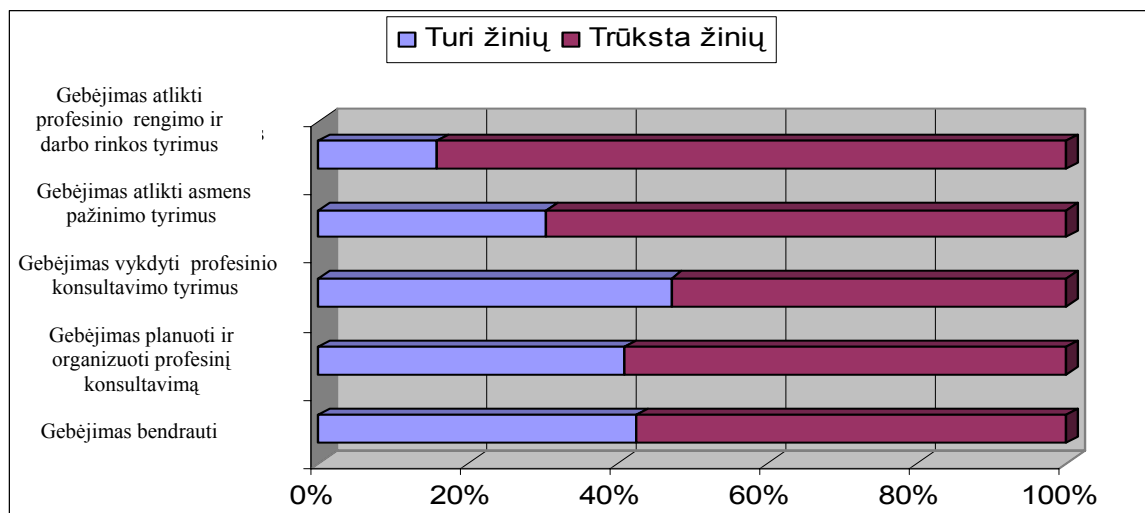

8 pav. Profesijos konsultantų nuomonė apie jiems trūkstamus gebėjimus vykdant profesinės karjeros tyrimus

76. Siekdami sėkmingai bendradarbiauti su kolegomis ir socialiniais dalininkais/partneriais, daugiau nei 40 % profesijos konsultantų norėtų pagilinti bendradarbiavimo su regioniniais, nacionaliniais bei tarptautiniais karjeros projektavimo tinklais gebėjimus. Vertinant profesinio konsultavimo kokybę, apie 45 % profesijos

konsultantų prisipažįsta neturintys gebėjimų profesinio konsultavimo privalumų, trūkumų, galimybių ir grėsmių analizei atlikti, daugiau nei trečdalis jų neturi konsultavimo paslaugų efektyvumui įvertinti reikalingų gebėjimų. Profesinio konsultavimo paslaugų tobulinimo srityje daugiau nei 30 % profesijos konsultantų trūksta mokymosi, profesinio tobulinimosi, naudojimosi naujausia profesine informacija gebėjimų, taip pat įstatymų ir Darbo kodekso žinių bei dalyvavimo projektuose, bendradarbiavimo tinkluose, konferencijose ir pan. gebėjimų.

77. Analizuojant antrosios klausimyno dalies, skirtos profesijos konsultantų tam tikrai turimai kompetencijai ir realioms žinioms identifikuoti, rezultatus, galima daryti išvadą, kad daugumai konsultantų trūksta kompetencijos ir žinių visose tirtose gebėjimų srityse (žr. 9 pav.), tačiau labiausiai jų trūksta atliekant profesinio rengimo, darbo rinkos ir asmens pažinimo gebėjimų tyrimus.

9 pav. Kai kurių profesijos konsultantų gebėjimų identifikavimo rezultatai

78. Lyginant profesijos konsultantų nuomonę apie jiems trūkstamus gebėjimus su rezultatais, gautais pritaikius profesijos konsultantų mokymosi poreikių nustatymo metodiką (antroji klausimyno dalis), pastebima, kad identifikuotas tam tikrų žinių ir gebėjimų lygis yra kur kas žemesnis, nei pripažįsta patys konsultantai. Pvz., remiantis profesijos konsultantų nuomone, 35,53 % konsultantų trūksta gebėjimų atlikti asmenybės pažinimo tyrimus. Išanalizavus profesijos konsultantų atsakymus į šių gebėjimų ir žinių lygį nustatančius klausimus, gauta, kad pakankamai žinių šioje srityje turi tik 30,4 % profesijos konsultantų, vadinasi, beveik 70 % jų šių žinių trūksta. Panašiai yra ir dėl gebėjimo bendrauti. Nors tik 21,49 % profesijos konsultantų nurodė šių gebėjimų trūkumą, iš tikrųjų jų trūksta daugiau nei pusei (57,42 %). Dauguma jų neišmano sėkmingo konsultavimo veiksnių, bendravimo trukdžių, neskiria įvairių klausymosi tipų.

79. Apibendrinant profesijos konsultantų profesinio tobulėjimo poreikių tyrimo rezultatus, galima daryti išvadą, kad jiems labiausiai reikia tobulinti šiuos gebėjimus:

79.1. konfliktų valdymo;

79.2. konsultavimo teorijų, strategijų ir metodų taikymo;

79.3. klientų, patiriančių karjeros krizę, konsultavimo;

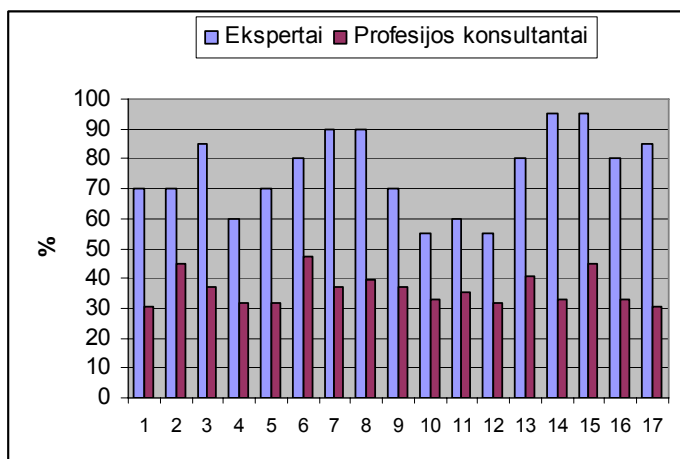
79.4. profesinio konsultavimo tyrimų atlikimo;

79.5. bendradarbiavimo su regioniniais, nacionaliniais bei tarptautiniais karjeros projektavimo tinklais;

79.6. profesinio konsultavimo privalumų, trūkumų, galimybių ir grėsmių analizės.

80. Išanalizavus duomenis, pateikta ekspertinio ir profesijos konsultantų profesinio tobulėjimo poreikių tyrimų rezultatų palyginimas ir išvados.

81. Išanalizavus ekspertinio ir profesijos konsultantų profesinio tobulėjimo poreikių tyrimų rezultatus, galima daryti išvadą, jog ekspertai profesijos konsultantų turimų gebėjimų bendrą lygį vertina kur kas žemiau ir griežčiau nei patys profesijos konsultantai-praktikai. Palyginus rezultatus, galima išskirti gebėjimus, kurių labiausiai trūksta profesijos konsultantams (žr. 10 pav.).

1. Bendravimo trukdžių identifikavimas ir eliminavimas
2. Konfliktų valdymas
3. Konsultavimo teorijų, strategijų ir metodų taikymas
4. Konsultacijų tipų parinkimas ir taikymas
5. Konsultavimo trukdžių identifikavimas ir eliminavimas
6. Klientų, patiriančių karjeros krizę, konsultavimas
7. Profesinės karjeros tyrimų planavimas ir atlikimas
8. Tyrimo metodų parinkimas ir taikymas
9. Tyrimo duomenų apdorojimas
10. Informacijos rinkimas ir tvarkymas
11. Asmenybės pažinimo tyrimų atlikimas
12. Asmens mokymosi poreikių identifikavimas
13. Bendradarbiavimas su regioniniais, nacionaliniais bei tarptautiniais karjeros projektavimo tinklais
14. Konsultavimo paslaugų efektyvumo įvertinimas
15. Profesinio konsultavimo privalumų, trūkumų, galimybių ir grėsmių analizė
16. Mokymasis, profesinis tobulinimasis, naudojimasis naujausia profesine informacija
17. Įstatymų ir Darbo kodekso išmanymas

10 pav. Ekspertų ir profesijos konsultantų nuomonių pasiskirstymas dėl labiausiai konsultantams trūkstamų gebėjimų

82. Palyginus profesijos konsultantų-praktikų ir ekspertų apklausos rezultatus apie profesijos konsultantų tobulintinus gebėjimus galima išskirti svarbiausius trūkstamus gebėjimus, kurių tobulinimą reikėtų laikyti prioritetiniu rengiant profesijos konsultantų profesijos tobulėjimo programas:

- 82.1. asmenybės pažinimo tyrimai;
- 82.2. profesijų, kvalifikacijos, profesinio rengimo ir darbo rinkos tyrimai;
- 82.3. konfliktų valdymas;
- 82.4. konsultavimo teorijų, strategijų ir principų taikymas;
- 82.5. konsultavimo paslaugų efektyvumo vertinimas.

8. PROFESIJOS KONSULTANTŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO PROGRAMOS METMENYS

83. Kvalifikacijos tobulinimui dažniausiai taikomas modulinis mokymo principas.

84. Modulių mokymo programų turinys grindžiamas kompetencijų ugdymu. Kompetencijomis grindžiamos programos tinka kvalifikacijai tobulinti, nes pirmiausia apibrėžiamos tam tikros kompetencijos, o po to kuriamas mokymo turinys. Priešingai nei tada, kai mokymo turinio struktūra yra dalykinė, o mokymo turinys yra suskirstytas į mokymo dalykus, priklausančius tam tikriems mokslams (Laužackas 2006).

85. Kuriant kvalifikacijos tobulinimo programos turinį, reikia atsižvelgti į tai, kad kvalifikacijos tobulinimas skirtas suaugusiųjų mokymuisi ir ne tam tikrai kvalifikacijai įgyti, o konkrečiai kompetencijai pasiekti. Kvalifikacijos tobulinimo turinys:

- 85.1. skirtas darbo pasaulyje atskleistoms profesinėms žinioms ir gebėjimams įgyti;
- 85.2. maksimaliai pritaikytas savarankiškam mokymuisi;
- 85.3. gerai žinomas visiems kvalifikacijos tobulinimo grupės nariams;
- 85.4. užbaigiamas įvertinant konkrečią pasiektą kompetenciją;
- 85.5. suskirstytas dalimis ir turi apibrėžtą mokymosi medžiagos apimtį (Laužackas 2006).

86. Vadinas, profesinio konsultavimo specialistų kvalifikacijos tobulinimo programos turinys taip pat kuriamas atsižvelgiant į anksčiau nurodytus orientyrus ir aprašomas Kvalifikacijos tobulinimo programoje, nes „programa yra trumpas, nuoseklus ir struktūruotas mokymo(-si) turinio aprašymas“ (Laužackas 2006).

87. Autorius siūlo principinę mokymo(-si) programos struktūrą:

87.1. bendroji dalis (kompetencijų aprašymas, trumpas apibūdinimas, bendros pastabos);

87.2. pagrindinė dalis (mokymo dalykų / modulių sąrašas, mokymuisi reikalingas laikas, mokymo(-si) turinys, jo pobūdis, rekomendacijos mokymui organizuoti ir metodams);

87.3. papildoma dalis (svarbiausi mokymo(-si) modeliai, naudojamos mokymo priemonės, mokymo metodai, rekomenduojama literatūra).

88. Programų rengėjams ir vertintojams svarbu išmanyti tiek reikalavimų profesinio konsultavimo specialistų kvalifikacijai tobulinti turinį, tiek konkrečios programos rengimo struktūrinės dalis, tačiau nemažiau svarbu laiku pastebėti pasikeitimus ar naujus reiškinius švietimo sistemoje. Dažnai tam tikri pokyčiai, atsiradę rengiant ir vertinant aukštojo mokslo programas, tik po tam tikro laiko pasiekia kvalifikacijos tobulinimo sritį, todėl, rengiant ir vertinant kvalifikacijos tobulinimo programas, naudingas aukštųjų mokyklų ir švietimo centrų bendradarbiavimas.

89. Remiantis atliktu ekspertiniu ir profesijos konsultantų kvalifikacijos tobulinimo poreikių nustatymo tyrimų rezultatais, galima sukurti Profesinio konsultavimo specialistų kvalifikacijos tobulinimo programą, sudarytą iš keturių modulių. Preliminarūs šių modulių pavadinimai galėtų būti tokie: „Profesinės karjeros tyrimai“, „Darbo rinkos vadyba ir tyrimai“, „Gebėjimų įvertinimas ir darbo paieška“, „Konsultavimas individualiai ir grupėmis“.

LITERATŪRA

1. Gage N. L., Berliner D. C. (1994). *Pedagoginė psichologija*. Vilnius: Alma littera.
2. Herr E. L., Cramer S. H. (1997). *Career Guidance and Counselling throughout the Lifespan: Systematic Approaches* (5th ed.). New York: Harper Collin.
3. Inglar T., Bjercknes E., Lappen R., Tobiassen T. (2003). *Mokymasis ir konsultavimas*. Kaunas: VDU.
4. Jovaiša L. (1981). *Asmenybė ir profesija*. Kaunas: Šviesa.
5. Kardelis K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas: Judex.
6. *Karjeros projektavimo vadovas*. (2005). VDU.
7. Kočiūnas R. (1995). *Psichologinis konsultavimas*. Vilnius: Lumen.
8. Kučinskienė R. (2003). *Ugdymo karjerai metodologija*. Klaipėdos universitetas.
9. Laužackas R., Stasiūnaitienė E., Teresevičienė M. (2005). *Kompetencijų vertinimas neformaliajame ir savaiminiame mokymesi*. Kaunas: VDU.
10. Laužackas R., Teresevičienė M., Gedvilienė G., Kepalaitė A., Stasiūnaitienė E., (2006). Mokomoji medžiaga vertintojams. *Vertintojo standartas*. Kaunas. VDU: Profesinio rengimo studijų centras.
11. *Profesijos konsultanto profesijos standartas*. Vadovas K. Pukelis. (2006). VDU, ŠMM.
http://www.smm.lt/es_parama/docs/projektai/pos_rez/Profesijos%20konsultanto%20profesijos%20standartas_VDU.pdf
12. *Profesijos konsultanto rengimo standartas*. Projektas (2006).

RENGĖJAS:

Vytauto Didžiojo universitetas

Profesijos konsultantų kvalifikacijos tobulinimo poreikiai
(anketa ekspertams)

Gerb. Kolegos,

spartūs darbo rinkos pokyčiai kelia naujus reikalavimus profesiniam konsultavimui. Nuolatinis ir visapusiškas profesinis konsultavimas tampa labai aktualus siekiant padėti žmogui prisitaikyti prie sparčiai besikeičiančių rinkos sąlygų ir nuolatos išlikti darbo rinkoje. Šiems tikslams įgyvendinti labai svarbus profesijos konsultantų profesinis pasirengimas.

Vytauto Didžiojo universitetas atlieka tyrimą, kurio tikslas – nustatyti profesijos konsultantų profesinio tobulėjimo poreikius. Tyrimas atliekamas vykdant nacionalinį projektą „Profesinio orientavimo sistemos sukūrimas ir diegimas“. Tyrimo rezultatai bus naudojami rengiant profesijos konsultantų profesinio tobulėjimo programas. Jūsų, kaip profesinio konsultavimo ekspertų, nuomonė, siekiant tyrimo tikslo, labai svarbi, todėl maloniai prašome užpildyti klausimyną.

Klausimyną užpildyti nesudėtinga. Tiesiog atsakykite į žemiau pateiktus klausimus, pažymėdami X, Jūsų nuomone, labiausiai tinkantį atsakymą ar atsakymus. Klausimuose, į kuriuos atsakymai nepateikti, įrašykite savo nuomonę.

1. Kaip Jūs susijęs(-usi) su profesiniu konsultavimu?

Esate profesijos konsultantų rengėjas / dalyvaujate rengiant profesijos konsultantų mokymo programas	
Esate profesijos konsultantų darbdavys (karjeros centro vadovas(-ė))	
Politiiniame lygmenyje inicijuojate profesinio konsultavimo problemų sprendimą	
Kita (įrašykite)	

2. Profesinio konsultavimo bei profesijos konsultantų rengimo problemomis domitės

6–10 m.	
11–15 m.	
daugiau nei 15 m.	

3. Kokį išsilavinimą, Jūsų nuomone, privalo turėti profesijos konsultantas, kad galėtų sėkmingai dirbti?

Profesinį (jei pasirinkote šį variantą, praleiskite 4 klausimą)	
Aukštąjį neuniversitetinį (jei pasirinkote šį variantą, praleiskite 4 klausimą)	
Aukštąjį universitetinį I pakopos (bakalauro studijos) (jei pasirinkote šį variantą, praleiskite 4 klausimą)	
Aukštąjį universitetinį II pakopos (magistro studijos)	

4. Kokią ar kokias mokslo krypties bakalauro studijas, Jūsų nuomone, turėtų būti baigęs asmuo, pretenduojantis tapti profesijos konsultantu?

Filosofijos	
Filologijos	
Istorijos	
Teisės	
Vadybos ir administravimo	
Ekonomikos	
Sociologijos	

Psichologijos	
Edukologijos	
Kita (<i>įrašykite</i>)	

5. Kokia mokslo kryptis, Jūsų nuomone, yra palankiausia studijuoti profesijos konsultanto specialybę?

Filosofijos	
Filologijos	
Istorijos	
Teisės	
Vadybos ir administravimo	
Ekonomikos	
Sociologijos	
Psichologijos	
Edukologijos	
Kita (<i>įrašykite</i>)	

6. Kaip manote, ar Lietuvoje profesijos konsultantai yra tinkamai pasirengę? (*Atsakymą trumpai pakomentuokite.*)

Taip .....

.....

.....

Ne .....

.....

.....

7. Pažymėkite, kokie yra profesijos konsultantų **gebėjimai** žemiau išvardytoms **veikloms** atlikti.

Veiklos	Pakankami	Reikėtų tobulinti	Labai silpni
Bendravimo su klientu organizavimas			
Konsultavimo organizavimas ir planavimas			
Asmens pažinimo tyrimų atlikimas			
Profesijų, profesinio rengimo ir darbo rinkos tyrimų atlikimas			
Konsultavimas darbo rinkos struktūros ir kaitos klausimais			
Konsultavimas profesijų turinio ir profesijos rinkimosi klausimais			
Konsultavimas profesinio rengimo ir kvalifikacijos įgijimo, perkvalifikavimo ar kvalifikacijos tobulinimo galimybių klausimais			
Konsultavimas mokymosi galimybių ir mokymosi / studijų programų pasirinkimo klausimais			
Konsultavimas karjeros projektavimo paslaugų teikimo klausimais			
Bendradarbiavimas su kolegomis ir socialiniais dalininkais			
Profesinio konsultavimo kokybės vertinimas			
Profesinio konsultavimo paslaugų tobulinimas			

8. Pažymėkite, kokie yra profesijos konsultantų gebėjimai **bendraujant su klientais**.

Bendravimo su klientu gebėjimai	Pakankami	Reikėtų tobulinti	Labai silpni
Pasirengti pokalbiui			
Sukurti teigiamą emocinę atmosferą			
Modeliuoti ir valdyti pokalbio eigą			
Nustatyti ir pašalinti bendravimo trukdžius			
Valdyti konfliktus			
Teikti grįžtamąjį ryšį klientams			
Kita (<i>įrašykite</i>)			

9. Pažymėkite, kokie yra profesijos konsultantų gebėjimai **vykdant profesinio konsultavimo planavimą ir organizavimą**.

Profesinio konsultavimo planavimo ir organizavimo gebėjimai	Pakankami	Reikėtų tobulinti	Labai silpni
Nustatyti kliento konsultavimosi poreikius			
Parinkti ir taikyti konsultavimo teoriją, strategiją ir metodus			
Parinkti ir taikyti konsultacijos tipą			
Nustatyti ir pašalinti konsultavimo trukdžius			
Organizuoti konsultavimo procesą			
Sudaryti profesinio konsultavimo planą			
Konsultuoti klientus, patiriančius karjeros krizę			
Kita (<i>įrašykite</i>)			

10. Pažymėkite, kokie yra profesijos konsultantų gebėjimai vykdant **konsultavimą** apie:

Profesinio konsultavimo gebėjimai	Pakankami	Reikėtų tobulinti	Labai silpni
Profesijų ir kvalifikacijų poreikius darbo rinkoje			
Įsidarbinimo galimybes			
Darbo rinkos poreikių kaitos perspektyvas			
Profesijos pasirinkimo racionalumą			
Profesijų turinio keliamus reikalavimus asmenybės savybėms ir kvalifikacijai			
Mokymosi galimybes ir mokymosi / studijų programų parinkimą			
Perkvalifikavimą ar kvalifikacijos tobulinimo galimybes			
Darbo ir karjeros galimybes įgijus kvalifikaciją			
Kita (<i>įrašykite</i>)			

11. Pažymėkite, kokie yra profesijos konsultantų gebėjimai atliekant **profesinės karjeros tyrimus**.

Profesinės karjeros tyrimų gebėjimai	Pakankami	Reikėtų tobulinti	Labai silpni
Planuoti ir atlikti profesinės karjeros tyrimus			
Parinkti ir taikyti tyrimo metodus			

Apdoroti tyrimo duomenis			
Rinkti ir tvarkyti informaciją			
Atlikti asmenybės pažinimo tyrimus			
Atlikti profesijų, kvalifikacijų, profesinio rengimo ir darbo rinkos tyrimus			
Nustatyti asmens mokymosi poreikius			
Kita (<i>įrašykite</i>)			

12. Pateikite nuomonę apie profesijos konsultantų gebėjimus **bendradarbiaujant su kolegomis ir socialiniais dalininkais**.

Bendradarbiavimo su kolegomis ir socialiniais dalininkais gebėjimai	Pakankami	Reikėtų tobulinti	Labai silpni
Bendradarbiavimo etika			
Darbas komandoje			
Bendradarbiavimas su aukštosiomis mokyklomis, profesinio rengimo įstaigomis, darbdaviais, įstatymų leidėjais, savivaldybėmis ir pan.			
Bendradarbiavimas su regioniniais, nacionaliniais bei tarptautiniais karjeros projektavimo tinklais			
Kita (<i>įrašykite</i>)			

13. Pažymėkite, kokie yra profesijos konsultantų gebėjimai **vertinant profesinio konsultavimo kokybę**.

Profesinio konsultavimo kokybės vertinimo gebėjimai	Pakankami	Reikėtų tobulinti	Labai silpni
Vertinant profesijos konsultanto veiklos metodų parinkimą ir taikymą			
Įvertinant konsultavimo paslaugų efektyvumą			
Analizuojant profesinio konsultavimo privalumus, trūkumus, galimybes ir grėsmes			
Kita (<i>įrašykite</i>)			

14. Pažymėkite, kokie yra profesijos konsultantų gebėjimai **tobulinant profesinio konsultavimo paslaugas**.

Profesinio konsultavimo paslaugų tobulinimo gebėjimai	Pakankami	Reikėtų tobulinti	Labai silpni
Profesinio tobulėjimo plano sudarymas			
Mokymasis, profesinis tobulinimasis, naudojimas naujausia profesine informacija			
Informacinių technologijų, interneto ir kt. informacinių priemonių naudojimas			
Įstatymų ir Darbo kodekso mokėjimas			
Profesinės etikos principų demonstravimas			
Laiko planavimas			
Problemų sprendimas			
Asmeninės patirties refleksavimas ir vertinimas			
Dalyvavimas projektuose, bendradarbiavimo tinkluose, konferencijose, mugėse ir pan.			
Kita (<i>įrašykite</i>)			

15. Perskaitykite visus žemiau surašytus profesijos konsultantų rengimo turinį sudarančius elementus. Pasvarstę pažymėkite **5**, Jūsų nuomone, svarbiausius punktus, kuriuos pirmiausia reikėtų įtraukti į profesijos konsultantų profesinio tobulėjimo programas? (*Išrinkite ir pažymėkite 5 punktus skaičiais nuo 1 iki 5, kai 1 reiškia patį svarbiausią.*)

Konsultavimo aplinka, kontakto užmezgimas, bendravimas, konfliktų valdymas	
Profesinio konsultavimo teorijos, principai ir strategijos	
Konsultavimo planavimas ir organizavimas	
Asmens informavimo ir konsultavimo poreikių identifikavimas	
Profesinio konsultavimo tyrimai: parametrai, metodai, duomenų apdorojimas ir analizė	
Asmuo ir jį apibūdinančios charakteristikos. Asmenybės pažinimo tyrimai	
Profesijų, kvalifikacijų, profesinio rengimo ir darbo rinkos tyrimai	
Profesinio konsultavimo tyrimų rezultatų panaudojimo galimybės	
Karjera ir profesinis pašaukimas, profesiniai ketinimai, profesijos rinkimosi sambranda	
Darbo rinkos kaita ir jos parametrai, darbo paieška	
Profesijos turinys, ekonominiai ir socialiniai profesijos ypatumai, poreikis ir perspektyvos	
Kvalifikacijos turinys, kvalifikacijos kėlimas ir tobulinimas, kvalifikacija ir isidarbinimas	
Nacionalinės ir europinės profesinio rengimo sistemos, mokymasis ir studijos užsienyje	
Tęstinis mokymasis. Formalusis, neformalusis ir savaiminis mokymasis.	
Lietuvos ir Europos karjeros projektavimo ir konsultavimo sistemos, jų tikslai, struktūra ir funkcijos	
Profesinio konsultavimo teisinė bazė	
Profesinio konsultavimo įstaigų tinklas ir jų teikiamos paslaugos	
Bendradarbiavimo teorijos ir etika. Interesų skirtumų derinimas. Bendravimo ir bendradarbiavimo problemos ir jų sprendimas	
Profesinio konsultavimo vertinimo metodologija ir metodikos	
Profesinio konsultavimo paslaugų tobulinimo priemonės	
Kita (<i>įrašykite</i>)	

16. Gal turite kokių nors pasiūlymų, komentarų ar pamąstymų apie profesijos konsultantų rengimo ir / ar profesinio tobulėjimo poreikius, problemas ir pan. Mielai prašome pasidalyti savo mintimis.

.....
.....

Dėkojame už atsakymus

Profesijos konsultantų kvalifikacijos tobulinimo poreikių tyrimo anketa
(konsultantams)

Gerb. Kolegos,

spartūs darbo rinkos pokyčiai kelia naujus reikalavimus vykdant profesinį konsultavimą. Nuolatinis ir visapusiškas profesinis konsultavimas tampa labai aktualus siekiant padėti žmogui prisitaikyti prie sparčiai besikeičiančių rinkos sąlygų ir nuolatos išlikti darbo rinkoje. Šiems tikslams įgyvendinti labai svarbu nustatyti profesijos konsultantų profesinio tobulėjimo poreikius.

Maloniai prašome užpildyti šį klausimyną. Klausimyno tikslas – išsiaiškinti profesijos konsultantų profesinio tobulėjimo poreikius. Šis tyrimas atliekamas vykdant nacionalinį projektą „Profesinio orientavimo sistemos sukūrimas ir diegimas“. Tyrimo rezultatai bus naudojami rengiant profesijos konsultantų profesinio tobulėjimo programas. Anketa anoniminė. Tyrimo rezultatai bus analizuojami ir pristatomi apibendrintai.

Klausimyną užpildyti nesudėtinga. Tiesiog atsakykite į žemiau pateiktus klausimus, pažymėdami X, Jūsų nuomone, labiausiai tinkantį atsakymą ar atsakymus. Klausimuose, į kuriuos atsakymai nepateikti, įrašykite savo nuomonę.

1. Koks jūsų amžius?

- 20–25 m.
- 26–30 m.
- 31–35 m.
- 36–40 m.
- 41–45 m.
- 45–50 m.
- daugiau nei 51 m.

2. Koks jūsų profesinio konsultavimo darbo stažas?

- 1–6 mėn.
- 6–12 mėn.
- 1–5 m.
- 6–10 m.
- 11–15 m.
- daugiau nei 15 m.

3. Kokį išsilavinimą esate įgijęs? (Pažymėkite X mokslo sritį (pavadinimas pajuodintas) ir X mokslo kryptį (po pajuodintu pavadinimu ties bakalauro ir magistro laipsnio stulpeliais). Iki 1990 m. įgytas 5 metų studijų trukmės aukštasis išsilavinimas prilygsta magistro laipsniui)

Bakalauro laipsnis

Magistro laipsnis

	Humanitariniai mokslai
	Filosofija
	Teologija
	Menotyra
	Filologija
	Istorija
	Komunikacija ir informacija
	Etnologija
	Kita (<i>įrašykite</i>)
	.....
	Socialiniai mokslai
	Teisė
	Politikos mokslai
	Vadyba ir administravimas
	Ekonomika
	Sociologija
	Psichologija
	Edukologija
	Kita (<i>įrašykite</i>)
	.....
	Fiziniai mokslai
	Matematika
	Fizika
	Chemija
	Biochemija
	Geografija
	Astronomija
	Informatika
	Kita (<i>įrašykite</i>)
	.....
	Biomedicinos mokslai
	Biologija
	Biofizika
	Ekologija ir aplinkotyra
	Botanika
	Zoologija
	Agronomija
	Medicina
	Odontologija
	Farmacija
	Visuomenės sveikata
	Slauga
	Veterinarinė medicina
	Zootechnika
	Miškotyra
	Technologiniai mokslai
	Elektros ir elektronikos inžinerija
	Statyba
	Transporto technologija
	Aplinkos inžinerija ir kraštotvarka
	Chemijos inžinerija
	Informatikos inžinerija
	Valdymas ir informatikos technologija
	Medžiagotyra
	Mechanika
	Kita (<i>įrašykite</i>)
	.....

	Humanitariniai mokslai
	Filosofija
	Teologija
	Menotyra
	Filologija
	Istorija
	Komunikacija ir informacija
	Etnologija
	Kita (<i>įrašykite</i>)
	.....
	Socialiniai mokslai
	Teisė
	Politikos mokslai
	Vadyba ir administravimas
	Ekonomika
	Sociologija
	Psichologija
	Edukologija
	Kita (<i>įrašykite</i>)
	.....
	Fiziniai mokslai
	Matematika
	Fizika
	Chemija
	Biochemija
	Geografija
	Astronomija
	Informatika
	Kita (<i>įrašykite</i>)
	.....
	Biomedicinos mokslai
	Biologija
	Biofizika
	Ekologija ir aplinkotyra
	Botanika
	Zoologija
	Agronomija
	Medicina
	Odontologija
	Farmacija
	Visuomenės sveikata
	Slauga
	Veterinarinė medicina
	Zootechnika
	Miškotyra
	Technologiniai mokslai
	Elektros ir elektronikos inžinerija
	Statyba
	Transporto technologija
	Aplinkos inžinerija ir kraštotvarka
	Chemijos inžinerija
	Informatikos inžinerija
	Valdymas ir informatikos technologija
	Medžiagotyra
	Mechanika
	Kita (<i>įrašykite</i>)
	.....

4. Jūs dirbate

- darbo biržoje
- darbo rinkos mokymo tarnyboje
- mokykloje
- karjeros centre
- kita (*įrašykite*).....

su

- mokiniais, nepasirinkusiais profesijos
- jaunuimu, suaugusiais, neturinčiais profesinio pasirengimo
- besimokančiais profesinio rengimo institucijose
- dirbančiais asmenimis
- jaunuimu – bedarbiais
- suaugusiais – bedarbiais
- ilgalaikiais bedarbiais
- persikvalifikuojančiais ar tobulinančiais kvalifikaciją asmenimis
- darbdaviais
- neįgaliais
- kaliniais
- imigrantais
- kitomis tikslinėmis grupėmis (*įrašykite*).....

5. Kaip manote, kokios profesinio konsultavimo žinios ir gebėjimai Jums reikalingi norint gerai atlikti savo funkcijas, ir kokių žinių bei gebėjimų jums trūksta?

(2 stulpelyje X pažymėkite Jūsų funkcijoms atlikti reikalingas kompetencijas; 3 stulpelyje X pažymėkite tas funkcijas ir žinias, kurias norėtumėte gilinti.)

Žinios, gebėjimai	Reikalinga funkcijoms vykdyti	Trūksta žinių ir gebėjimų
1	2	3
bendraujant su klientais		
pasirengimas pokalbiui		
teigiamos emocinės aplinkos sukūrimas		
pokalbio eigos modeliavimas ir valdymas		
bendravimo trukdžių identifikavimas ir eliminavimas		
konfliktų valdymas		
grįžtamojo ryšio klientams teikimas		
kita (<i>įrašykite</i>).....		
vykdant profesinio konsultavimo planavimą ir organizavimą		
kliento konsultavimosi poreikių nustatymas		
konsultavimo teorijų, strategijų ir metodų taikymas		
konsultacijų tipų parinkimas ir taikymas		
konsultavimo trikdžių identifikavimas ir eliminavimas		
nuoseklaus ir sistemingo konsultavimo proceso organizavimas		
profesinio konsultavimo plano sudarymas		
klientų, patiriančių karjeros krizę, konsultavimas		
kita (<i>įrašykite</i>).....		
konsultuojant		
profesijų ir kvalifikacijų poreikiai darbo rinkoje		
įsidarbinimo galimybės		
darbo rinkos prognozė		
profesijos pasirinkimas		
profesijų turinio keliami reikalavimai asmenybės savybėms ir		

kvalifikacijai		
mokymosi galimybės ir mokymosi / studijų programų parinkimas		
perkvalifikavimas ar kvalifikacijos tobulinimo galimybės		
darbo ir karjeros galimybės įgijus kvalifikaciją		
kita (<i>įrašykite</i>).....		
vykdant profesinės karjeros tyrimus		
profesinės karjeros tyrimų planavimas ir atlikimas		
tyrimo metodų parinkimas ir taikymas		
tyrimo duomenų apdorojimas		
informacijos rinkimas ir tvarkymas		
asmenybės pažinimo tyrimų atlikimas		
profesijų, kvalifikacijų, profesinio rengimo ir darbo rinkos tyrimų atlikimas		
asmens mokymosi poreikių identifikavimas		
kita (<i>įrašykite</i>).....		
bendradarbiaujant su kolegomis ir socialiniais dalininkais		
bendradarbiavimo etika		
darbas komandomis		
bendradarbiavimas su organizacijomis (aukštosiomis mokyklomis, profesinio rengimo įstaigomis, darbdaviais, įstatymų leidėjais, savivaldybėmis ir pan.)		
bedradarbiavimas su regioniniais, nacionaliniais bei tarptautiniais karjeros projektavimo tinklais		
vertinant profesinio konsultavimo kokybę		
profesijos konsultanto veiklos vertinimo metodų parinkimas ir taikymas		
konsultavimo paslaugų efektyvumo įvertinimas		
profesinio konsultavimo privalumų, trūkumų, galimybių ir grėsmių analizė		
tobulinant profesinio konsultavimo paslaugas		
profesinio tobulėjimo plano sudarymas		
mokymasis, profesinis tobulinimasis, naudojimasis naujausia profesine informacija		
informacinių technologijų, interneto ir kt. informacinių priemonių naudojimas		
įstatymų ir Darbo kodekso išmanymas		
profesinės etikos principų demonstravimas		
laiko planavimas		
problemų sprendimas		
asmeninės patirties refleksavimas ir vertinimas		
dalyvavimas projektuose, bendradarbiavimo tinkluose, konferencijose, mugėse ir pan.		
kita (<i>įrašykite</i>).....		

6. Ar žinote konsultavimo sėkmę lemiančius veiksnius?

- taip (*parašykite bent tris*).....
- ne

7. **Empatija** – tai (*atsakymą pažymėkite X*)

- nepakantumas kitoms nuomonėms, požiūriams ar gyvenimo būdai
- pernelyg didelis savo asmenybės vertinimas
- teorija, teigianti, jog žmonės pirmiausia turi paisyti savo interesų
- gebėjimas įsijausti į kito žmogaus emocinę būseną, padėti, suprasti jo jausmus
- žmogaus emocinis sutrikimas, kuriam būdinga slogi, bloga nuotaika
- nežinau

8. Kokios informacijos gali teikti įvairios neverbalinės išraiškos? (Horizontaliai pateiktoms neverbalinėms išraiškoms priskirkite vertikalčiai pateiktus aprašymus. Pasirinkimą pažymėkite X.)

Išraiška	Suraukti pašnekovo antakiai	Atsilošimas	Linkčiojimas	Žvilgsnio nusukimas	Palinkimas į pašnekovo pusę
Neverbalinė informacija					
Būdas pranešti, kad domimasi pašnekovu					
Būdas parodyti, kad pašnekovo klausomasi ir suprantama, ką jis sako					
Būdas parodyti, kad tema nuobodi ir nenorima į ją gilintis					
Būdas parodyti, kad pašnekovo gėdijamasi, kad pašnekovas išsigandęs, arba jaučiamas diskomfortas					
Būdas pranešti, kad mintis nėra visiškai aiški ir reikia ją patikslinti					
Nežinau					

9. Kas būdinga skirtingiems **klausymosi tipams**? (Vertikalčiai pateiktus aprašymus priskirkite horizontaliai pateiktiems klausymosi tipams. Pasirinkimą pažymėkite X.)

Klausymosi tipas	Pseudoklausymasis	Selektyvus klausymasis	Nejautrus klausymasis	Gynybiškas klausymasis
Aprašymas				
Aiškiai nesuvokiamas kito žmogaus pranešimas. Žmonės ne visada atvirai išreiškia savo jausmus, dažnai praneša apie juos nesąmoningai parinkdami žodžius ar neverbaline kalba. Klausytojas nesugeba išvelgti, kas slypi už žodžių, užuominas suvokia pažodžiui.				
Nekalti komentarai suvokiami kaip puolimas, pvz., bet koks kliento klausimas ar abejojimas tuo, ką sako konsultantas, suvokiamas kaip pasikėsinimas į konsultanto autoritetą.				
Klausymasis tikrai demonstruojamas. Klausytojas žiūri į akis, linksi, reikiamu momentu šypsosi, tačiau iš tikrųjų jis galvoja apie ką nors kitą.				
Klausytojai atsiliepia tik į tas pastabas, kurios juos domina, ir atmeta visas kitas.				
Nežinau				

10. Ar žinote **efektyvaus klausymosi trukdžius**?

- taip (*parašykite bent tris*) .....
- ne

11. Neverbalinė komunikacija gali būti išreiškiama **kūno judesiais**, ... (*irašykite, kaip dar gali būti išreiškiama neverbalinė komunikacija*)

12. Ką reiškia **perkėlimas** konsultavimo metu?

- kliento jausmų ir nuostatų, turėtų praeityje reikšmingų žmonių atžvilgiu, pasikartojimas bendraujant su konsultantu
- konsultanto emocinės reakcijos į klientą
- nežinau

13. Kliento **aktyvumas** konsultavimo metu reiškia, kad

- konsultuojant reikia atsižvelgti į kliento asmenybę, gebėjimus, polinkius
- konsultacijos metu užmezgamas unikalus ryšys su kiekvienu klientu
- konsultantas turi prisiimti atsakomybę už konsultavimo eigą ir metodų taikymą
- klientas turi gebėti savarankiškai priimti sprendimus dėl karjeros problemų sprendimo
- nežinau

14. Ar žinote **sėkmingo konsultavimo trukdžius**?

- taip (*parašykite bent tris*).....
- ne

15. Profesijos konsultanto **tiksiai** yra

- teikti informaciją apie profesijas ir darbo rinkos kaitos tendencijas
- padėti klientui pažinti savo asmenybės fizinius ir dvasinius ypatumus
- priimti galutinį sprendimą dėl profesijos pasirinkimo
- padėti organizuoti profesijos skatinimą
- teikti patarimus dėl profesinių ketinimų
- nežinau

16. **Palaikančioji konsultacija** naudojama tada, kai

- konsultantas atskleidžia klientui profesijos rinkimosi perspektyvas ir priežastis, teikia patarimus, lemiančius konkretų profesinį pasirinkimą
- asmeniui pateikiamos išvados apie jo asmenybę, profesiją bei darbo rinkos situaciją
- konsultantas neprieštarauja dėl asmens profesinio apsisprendimo ir padeda jam rasti naujų motyvų, stiprinančių jo pasirinkimą
- nežinau

17. **Kontrolinės konsultacijos** metu

- susipažįstama su kliento profesiniais ketinimais, svarstoma, kiek tie ketinimai racionalūs
- siekiama įsitikinti, kiek teisingas kliento profesinis ketinimas ar profesijos rinkimosi sprendimas
- siekiama sudrausminti klientą, norint parodyti, kokie vidiniai, psichiniai dariniai trukdo jam būti drausmingu
- siekiama slopinti emocinę įtampą, mažinti kliento jautrumą nepalankiems išorės veiksniams

- nežinau

18. Vienas **profesinio konsultavimo principų** teigia, kad konsultacijos metu klientas ir jo problemos turi būti dėmesio centre, taip pat reikalauja atsižvelgti į kliento siekius, rūpesčius, nuoširdžiai jam padėti bei gerbti jo pasirinkimą. Koks tai principas?

- savarankiškumo
- permanentiškumo
- respektabilumo
- sistemingumo
- visybiškumo
- nežinau

19. Kas būdinga vienai ar kitai **neadaptvyiai profesijos rinkimosi būsenai**? (*Horizontaliai išvardytoms neadaptvyioms būsenoms priskirkite vertikalčiai pateiktus aprašymus. Pasirinkimą pažymėkite X.*)

Aprašymas \ Neadaptvyi būseną	Abejingumas	Rigidiškumas	Įtaigumas	Negatyvus elgesys
Klientas nesugeba objektyviai vertinti savo gebėjimų, pasikeitusių aplinkybių, elgiasi ir mąsto stereotipiškai, nors pasikeitusi situacija reikalauja keisti elgseną ir mąstyseną.				
Klientas nesidomi profesijos rinkimosi problemomis.				
Klientas atmetsiūlomą patarimą ir elgiasi priešingai, nors toks elgesys yra visiškai nemotyvuotas ir kenkia ateičiai.				
Priimant profesijos rinkimosi sprendimus klientas klausosi nekompetentingų žmonių patarimų, draugų raginimų.				
Nežinau				

20. Kaip suprantate **netiesioginio konsultavimo strategiją**?

- klientas konsultuojamas telefonu, internetu ir pan.
- konsultuojamas ne vienas asmuo, bet asmenų grupė
- problemas konsultantas sprendžia kartu su klientu; klientas pats randa atsakymus į nerimą keliančius klausimus.
- nežinau

21. Ar žinote **tyrimų metodus**, naudojamus profesinio konsultavimo metu ?

- taip (*parašykite bent tris*).....
- ne

22. Tyrimo instrumento **pagrįstumas** reiškia, kad

- ir kitą kartą pasitelkus to paties tyrimo įrankį bus gauti panašūs rezultatai
- pasitelkus įrankį matuojamas būtent tas požymis, kurį norima matuoti
- nežinau

23. Ar žinote pagrindinius **tyrimo parametrus**?

- taip (*parašykite bent keturis*).....
- ne

24. Jei asmens prašoma apibūdinti patirtas situacijas, nusakyti, ką tose situacijose jautė, darė, mąstė, ką tokia patirtis pakeitė tiriamojo gyvenime, tai tokiam tyrimui naudojami

- kiekybiniai tyrimo metodai
- kokybiniai tyrimo metodai
- nežinau

25. Tyrimo instrumento **patikimumas** reiškia, kad

- ir kitą kartą pasitelkus to paties tyrimo įrankį bus gauti panašūs rezultatai
- pasitelkus įrankį matuojama būtent tas požymis, kurį norima matuoti
- nežinau

26. Kokiam tyrimo tipui priskiriamas **aprašomasis tyrimas**, kuriam būdinga **maža imtis, subjektyvus, interpretuojamasis** analizės tipas?

- kiekybinis tyrimas
- kokybinis tyrimas
- nežinau

27. **Frustracija** – tai

- nemaloni, įtempta, į nusivylimą ir nevilgtį pereinanti emocinė būseną, kylanti dėl negalėjimo patenkinti kokio nors poreikio, realizuoti tikslo ar įveikti sunkumo
- asmenybės gebėjimas sąmoningai pasirinkti atitinkamą darbo pobūdį ir būdą specialybei įgyti
- sugebėjimas prisitaikyti prie kintančių aplinkybių (mokantis, bendraujant, kuriant ir kt.)
- nežinau

28. Kas yra **psichograma**?

- psichologijos mokslo šaka, nagrinėjanti žmogaus psichiką
- psichikos liga, pažeidžianti jausmų, mąstymo, valios bei suvokimo sferas
- profesijos paveikslas, atspindintis tai profesijai būtinas psichines savybes, kuriomis turi pasižymėti būsimas kandidatas
- nežinau

29. **Intensyvus** (skersinis) psichodiagnostinis tyrimas – tai

- ilgai trunkantis tyrimas, atliekamas, kai norima nustatyti psichinės ar asmenybės savybės kitimą tam tikru laikotarpiu ir, remiantis kitimo ypatumais, padaryti atitinkamą prognozinį sprendimą
- vienkartinis asmenybės bruožų matavimas, padedantis aptikti tam tikrų psichologinių savybių derinius, jų pasireiškimo lygį
- nežinau

30. Pažymėkite **objektyvius** psichodiagnostinius tyrimo metodus.

- stebėjimas
- žmonių, pažįstančių tiriamąjį, liudijimai
- psichometriniai testai
- tiriamojo nuomonė apie save
- eksperimentas
- nežinau

31. Ar žinote **gabumų rūšis** (intelektu formas)?

- taip (*parašykite bent tris*).....
- ne

32. **Intelektas** – tai

- įgimtas dvasinis mąstymo ir pažinimo gabumas
- gabumas, išstobulintas ugdymo metu
- nežinau

33. Žmogus gimsta „su protu“ ar „be proto“?

- taip, „su protu“
- ne, „be proto“

34. **Profesinis ketinimas** – tai

- aktyvus ir ilgalaikis polinkis tam tikrai veiklai, kurioje asmenybė išvelgia galimybes išreikšti bei realizuoti savo kūrybines galias ir tokiu būdu įprasminti savo gyvenimą
- asmens gebėjimas įvykdyti konkrečiai profesijai keliamus reikalavimus
- nestruktūruotas, nepakankamai argumentuotas ir motyvuotas norimos įgyti profesijos pasirinkimas
- hierarchinė motyvų kaita, lemianti kryptingą apsisprendimą ir elgesio strategiją, siekiant galutinio tikslo
- nežinau

35. Ar žinote, kokie **asmenybės tipai** yra išskiriami pagal J. Hollando teoriją?

- taip (*parašykite bent tris*).....
- ne

36. Kurie iš žemiau išvardytų bruožų priskiriami **charakterio nukrypimams**?

- beribis pasitikėjimas savimi
- polinkis rizikuoti
- neurozė
- egoizmas, despotizmas
- apatija
- savęs gailėjimas
- haliucinacijos
- nežinau

37. Kuriam **tipui** priskirtumėte asmenybę, mėlai dirbančią raštinėse ir kontorose, mėgstančią skaičiuoti, **pirmumą** teikiančią tarnautojo, buhalterio profesijoms, kuriai būdingi stereotipiški, neoriginalūs problemų sprendimai?

- realistiniam
- versliniam
- konvencionaliajam
- nežinau

38. Kuriam iš žemiau išvardytų **charakterių nukrypimų** būdingas egocentrizmas, savęs gailėjimas, pagarbos siekimas, kritikos nepaisymas, nesirūpinimas ateitimi?

- hipertiniam
- epileptoidiniam
- isteroidiniam
- silpnavališkam
- nežinau

39. Ar sutinkate, kad **charakteris** – tai *igimta* ir *santykinai pastovi* asmens psichinė savybė, lemianti jo emocijas bei jų raišką, elgseną, veiklos būdą?

- taip, sutinku
- ne, nesutinku
- nežinau

40. Kuriems **temperamento tipams** būdinga greita reakcija?

- cholierikui
- sangvinikui
- melancholikui
- flegmatikui
- nežinau

41. **Asmens pažinimo tyrimai** skirti

- asmens gabumų, temperamento, charakterio ypatumams nustatyti
- profesijos reikalavimų asmenybės somatologinėms, psichologinėms ir charakterio savybėms nustatyti
- profesinių ketinimų sambrandai identifikuoti
- konsultavimo poreikiams nustatyti
- nežinau

42. Kas yra **sociometrija**?

- charakterio savybių tyrimo būdas
- mokslas, tiriantis ir aprašantis visuomenės struktūrines ir funkcines sąsajas
- profesijos turinio tyrimo būdas
- socializacija
- nežinau

43. **Kuris** iš išvardytų **psichinių darinių**, lemiančių asmens profesinį apsisprendimą, yra **pastoviausias** ir **patvariausias**?

- poreikiai
- vertybės
- interesai
- nežinau

44. **Profesinis kryptingumas** – tai

- ilgalaikis ir sudėtingas motyvacinis procesas, lemiantis asmens pasitenkinimą gyvenimu
- asmenybės polinkis tam tikrai veiklos sričiai, aktyvus domėjimasis ja
- asmenybės gebėjimas sąmoningai pasirinkti darbo pobūdį ir kelią specialybei įgyti
- asmenybės įtraukimas į ją dominančią veiklą
- nežinau

45. Pažymėkite, **koks profesinio rengimo modelis** šiuo metu dominuoja Lietuvoje?

- rinkos
- mokyklinis
- dualistinis
- mišrusis
- nežinau

46. Ar galite nurodyti požymius, charakterizuojančius bet kurią profesiją (charakteristikas, sudarančias profesijos „paveikslą“)?

- taip (*parašykite bent tris*).....
- ne

47. **Darbo rinkos ir profesijų tyrimai** skirti

- paklausioms ir nykstančioms darbo rinkoje profesijoms identifikuoti
- mokymosi poreikiams nustatyti
- asmens praktinės veiklos patirčiai nustatyti
- profesijų turiniui ir ypatumams atskleisti
- nežinau

48. Kuris iš žemiau išvardytų pavadinimų yra **specialybė**?

- medikas
- stomatologas
- dantų technikas
- nežinau

49. Išvardytus teiginius priskirkite atitinkamiems **profesinio rengimo kaitos principams**.
(*Pasirinkimą žymėkite X.*)

Principas \ Teiginys	Profesinio rengimo prieinamumo principas	Profesinio rengimo nepertraukiamumo principas	Socialinių dalininkų bendradarbiavimo principas	Profesinio rengimo lankstumo principas	Profesinio ir karjeros konsultavimo principas
Profesinio rengimo atsinaujinimas atsižvelgiant į vykstančius darbo rinkos bei ekonominius ir					

socialinius pokyčius.					
Atžvalga į regioninius ypatumus bei socialinių grupių galimybes.					
Aukštesnės kvalifikacijos įgijimo skatinimas.					
Skirtingų interesų įvertinimas ir derinimas.					
Asmens gebėjimų ir interesų atitikimo esamoms mokymosi ir užimtumo galimybėms užtikrinimas.					
Nežinau.					

50. Ar galite nurodyti **profesijos tyrimams reikšmingų informacijos šaltinių**?

- taip (*parašykite bent du*).....
 ne

51. **Kurią profesijos rinkimosi teoriją** apibūdina teiginys, kad žmogus turi pašaukimą tam tikrai profesijai ir dėl to jam būtina surasti tą pašaukimą atitinkančią profesiją?

- klasikinę profesijos rinkimosi teoriją
 psichoanalitinę profesijos rinkimosi teoriją
 diferencinės psichologijos teoriją
 sociologinę ir socioekonominę profesijos rinkimosi teoriją
 nežinau

52. **Konfrontacija**, kaip vienas konsultavimo būdų, skirtas

- atkreipti kliento dėmesį į prieštaravimus, išryškėjančius jo elgesyje, mintyse, jausmuose arba tarp jausmų ir minčių, ketinimų ir elgesio ir t. t.
 konsultanto poreikiams tenkinti, jo saviraiškai, išminčiai, jėgai demonstruoti
 naudoti kaip bausmę klientui už nepriimtina jo elgesį
 padėti pamatyti situaciją tokią, kokia ji yra iš tikrųjų, o ne kokia atrodo klientui pagal jo poreikius
 nežinau

53. **Nurodykite**, kuris iš išvardytų **konsultavimo būdų** naudojamas siekiant tam tikrų tikslų (*Horizontaliai išvardytiems konsultavimo būdams priskirkite vertikalčiai nurodytus tikslus.*)

Tikslas \ Konsultavimo būdai	turinio atspindėjimas: perfrazavimas ir apibendrinimas	klausimų uždavimas	informacijos teikimas	interpretavimas	tylos pauzės
sužinoti apie klientą kuo daugiau ir skatinti jį analizuoti, tyrinėti save					
parodyti, kad kliento aktyviai klausomasi ir kad jis suprastas: padėti jam geriau suprasti save					
leisti klientui „pasinerti“ į save ir tyrinėti savo jausmus, nuostatas, vertybes, elgesį					

suteikti klientui žinių apie vieną ar kitą aptariamų problemų aspektą					
atskleisti klientui „gilesnį“ turinį, slypintį už jo žodžių					
Nežinau					

54. Profesijos pasirinkimas laikomas **tinkamu**, jei jis grįstas

- profesijos populiarumu kaip svarbiausiu profesijos rinkimosi kriterijumi
- teisingu savo psichinių ir fizinių jėgų įvertinimu
- noru kuo greičiau pradėti darbą
- žiniomis apie profesiją, jos reikšmę ir poreikį darbo rinkoje
- nežinau

55. Kuri iš pateiktų keturių nuostatų yra tinkamiausia konsultanto profesinei veiklai?

- aš esu geras ir kiti žmonės yra geri
- aš esu geras, o kiti žmonės yra blogi
- aš esu blogas, o kiti žmonės yra geri
- aš esu blogas ir kiti žmonės yra blogi
- nežinau

56. Ar galima, negavus kliento sutikimo, nukreipti jį pas kitą specialistą?

- taip
- ne
- nežinau
- kita.....

Dėkojame už atsakymus